

308875

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

VOL. 3. } చెన్నపట్టణము 1916 నం॥ నవంబరునెల 21 వ తేది మంగళవారము } No 195
సంపుటము. 3. } న శ నా మ సం వ త్స ర కా క్షి క మా స బ హు శ ఏ కా ద శి ౧౧. } సంచిక ౧౯౫

ఉమ్మడి రామయ్య శెట్టి,
గురుసామి శెట్టి కంపెని.

మరాఠ్ వర్తకులు, మద్రాసు.
వికలిలాసము: "ఉమ్మడి మార్" మద్రాసు.

విభజనైన వెండిపాత్ర సామానులు హాజరున యున్నవి.
వాణ్యులైన నగలు పూచీయివ్వబడును. 598

సంగీతప్రదాయని

వెల రూపాయలు 3.

ఈ గ్రంథము అతిప్రసిద్ధి జేచిన దాక్షిణాత్యమున
విద్యాపారంగతులైన విద్యాకృత వరదాచార్యులు, కె. వి
శ్వనాథాచార్యులు, వీరి కృష్ణమాచార్యులు వీరిలచే
రచింపబడినది. ఇందులక్షణ సంగ్రహమును అభ్యాసపద్ధతులు
ను, స్వరజతులు, వర్ణములు, తాళగణ్యముగారి కృతులు, పట్నం
ను, బ్రహ్మణ్యముగారి కృతులు, దీక్షితకృతులు మొదలగు,
సుమారు 140 పుటలను స్వర, సాహిత్యతాళ, కాలము
లకుగురుతు లేర్పరచిందిరికి నులభముగ గ్రాహ్యమగునట్లు
వ్రాయబడియున్నది. హాస్యవియము, వీరి ఈ గ్రంథయవద
ములకు పట్టుమును, వీటిగుణములును, వీటి సుపయోగించు
విధములను వ్రాయబడి యున్నది. దీనిలో క్రమ 16 పుటలు
పైజు 500 పుటలు. దశసరి గ్లనుకాగితములో ముద్రితము.
కాలికో బయిండు బంగారు గిలుటు చేయబడి యున్నది.
వలయువారు ఈ క్రిందివారికి వ్రాసికొనవలెను.

మెసర్సు హో అండు కంపెని,
(హిందూ), మద్రాసు

ఇండియన్ మెయిల్ లీవరు వాచ్

5 సంవత్సరములు గ్యారంటీగలది

చక్కని గొలుసుతో వెల 3-0-0 పోస్టేజి 0-4-0.

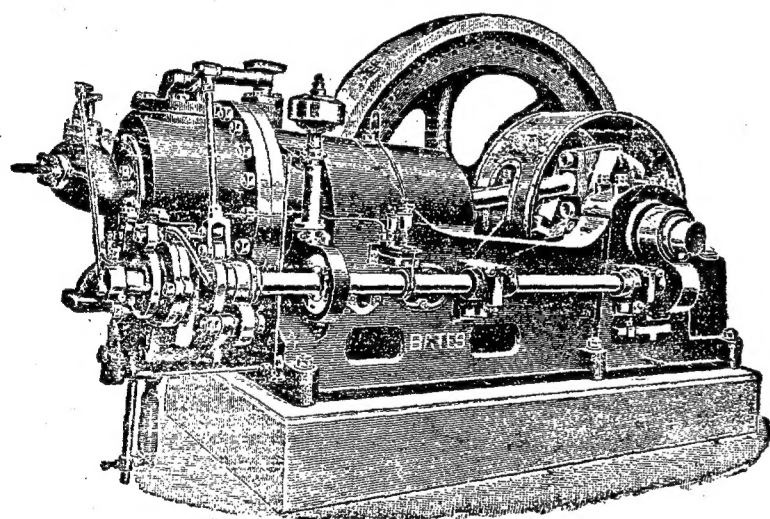
ఇది మాకొకే సిద్ధపరుప
బడినది. కావున నెవరివద్ద నుండ
దు. వెల స్వల్పమైనను ఫల మధిక
మని యనుభవమున తెలియును.
రృథమైన సామానులచే జేయ
బడి డెస్కుప్రాప్ అను గ్లాసుదూ
ము కలిగియుండుటచే చాలకాల
ము నిలవక తృప్తికరముగ పని
చేయును. గడియారము నెట్లుపై
'ఇండియన్ మెయిల్' అను పే
రుండును. వెట్టలోపల గ్యారంటీ
పత్ర ముతికించి యుండును.

ఇండియన్ మెయిల్ గ్లాసుదూము లేనిది వెల 2-8-0.

చిరునామ:- సుపీరియర్ వాచ్ కంపెని,

పోస్టుబాక్సు నెం 167, మదరాసు.

బెటుగోల్డు మెడల్ శెమిడిశల్ క్రూడ్ ఆయిల్ యింజనులు.

ఈ క్రొత్త ట్యూపు ఇంజనులు బెటు
వంటి చిక్కనయిన క్రూడ్ ఆయిల్ తో
నయినను సుమారు ఒకమాసము శ్రమయి
జరు విప్పి శుభ్రపరచ నక్కరలేకయే
మిక్కిలి తృప్తికరముగా పనిచేయుచున్న
వి. సాధారణమైన ఆయిల్ యింజనులవలె
దెక్కువ క్రూడ్ ఆయిల్ అక్కరలేక
వాటికొరకు ఖర్చు అయ్యే ఆయిల్ లో
నగము మూత్రము యి యింజనులు తీసి
కొనచు వాటికంటె వేయిరెట్లు తృప్తి
కరముగా పనిచేయుచున్నవి. 16 గుర్ర
ములు మొదలు 55 గుర్రముల పవరువరకు
వీటియొక్క స్పీరు సామానులు సహ
యే పుడు ను ప్లాకులో సిద్ధముగా
నుండును.

109-141

డి. యల్. శాస్త్రి అండు కో., ఇంజనీర్లు, మదరాసు.

(బాంచిలు:- బెజవాడ, రాజమండ్రి)

బాదామిడితులకు వరము: ఐనోడిక్ సహితమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోపధిసారసవరిల్లా

ఆ ఆయుర్వేద రక్తములన జనించుబాధ్యములకు కీరీటుమువంటి మందు. కురుపులను, మచ్చలను గండమాలలను
ఃపుండ్లను, ప్రాతినిష్ఠలను అన్ని విధములవలన గలుగు చర్మరోగములను పోగొట్టును.

మిక్కిలి శక్తివంతమైన రక్తశుభ్రకారిణి (28)

కనావడిసాగుపూర్ణ గుణ మిచ్చుట నిస్సంశయము, సహజమైనను మధ్యవచ్చినను అన్ని విధములైన దోషములను
పోగొట్టును. కీరీతమునందలి హాదరసదోషములను, మలబద్ధకమును కాకసంబంధమును నోవలను పోగొట్టి రక్తమును
శుభ్రపరచును. శరీరాశోగ్యమును గలుగ జేయును. 16 గోజాలవర కుండుటకు 4 టేబుల్ స్పూన్ బుడ్డిలలో అమృతమను.

ప్రాప్తేటరు:- పి. డి. సావంత్. 144. ఫనసవాడి. నెం 2 బొంబాయి.

Proprietor P. D. SAVANT. Fanaswadi No 144, No 2 BOMBAY.

ఏకభాషాప్రచురం

ఇది వెన్నెలకంటి అస్సారాయ విరచితము.
వెల 0-4-0 పోస్టేజి అధికము.

ఆంధ్రపత్రిక ప్రెస్, 6, తంబు శెట్టివీధి, మద్రాసు.

శారదాంబ

ఇది శ్రీధర్మబోధిని యను నాటకము.

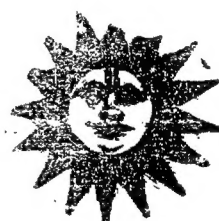
సంఘదురాచారసంస్కరణమునకు మార్గ మిందు జూప

బడినది. వెల 0-4-0 పోస్టేజివేలు.

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, పోస్టుబాక్సు 212, మద్రాసు.

కుంకుమపువ్వు

పుష్ప
కుంకుమ
పుష్ప

పుష్ప
కుంకుమ
పుష్ప

స్వచ్ఛమును నిర్మలము నగు కుంకుమపువ్వు
మావద్దదొరకును. కొనువారు సూర్యమార్కును
గమనింపుడు. కరస్పాక్ డెన్సు మొదలగునది

ఇంగ్లీషున వ్రాయవలయును:-

ఎస్ నారాయణ అండు కంపెని,
(53) 21. హమ్మంవీధి, బొంబాయి.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు పరమామృతము

చక్కని డబ్బీతో సహా సీసా 1-కి వెల 0-8-0

తలనొప్పుల మాన్పుచు
వాయువుపోట్ల పోగొట్టును
పార్శ్వపు నొప్పుల భార
దోలును. పొట్లపోగొట్టును
సువాసనగలిగి యుండును.

ప్రతిముంబ నుండదగినది.

వనమూలికలచే హిందూదేశ మంద

తయారుచేయబడు మంచిమందు.

అమృతాంజనం డిపో. } 109, కేరీకోట్టు, బొంబాయి
} 7, తంబు శెట్టి వీధి, మద్రాసు.

కృష్ణ దేవరాయకాలపు ఆంధ్రనాట్యయస్థితి నెఱింగించు చారిత్రకభాగము వెల రు. 1-2-0 పదిరూపాయలకు 1 ప్రతి యిసాం. గ్రంథ విశ్రేణులకు మంచి కమీషను ఇవ్వబడును. ఇండియా ఇంక్స్ లిమిటెడ్ లు ముద్రాధికారులచేతను ప్రాచ్య దేశీయ భాషాపండితులచేతను గొనియాడబడినది. ఎస్. పంతులు నెం. 22 రు. ఆచార్యుల వీధి, మద్రాసు.

A New Book on a Highly Patriotic Subject!!!
(IN ENGLISH.)
"A NATIONAL FLAG FOR INDIA"
With 30 coloured illustrations and an introduction by the Hon'ble Rao Bahadur B. N. Sarma, Member of the Imperial Legislative Council in India. Price Rs. 1. Copies can be had only from Mr. P. Venkayya, National College, Masulipatam. 601

ఆత్మజ్ఞానా సంఘము.

శరీరమును విడచినతరువాత ఆత్మస్థితి.
దయ్యముల సద్భావమును గురించిన శాస్త్రీయ చర్చ
చిన్నవైజ్ఞానికావ్యము. వెల రు. 0.8-0
మేనేజరు, ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము
తంజు వెట్టివీధి, మద్రాసు.

ప్రాణము గల బొమ్మలు

బయస్కోపులు - ఫిలుములు - డేరాలు - గ్యాసుడిస్
ములు - బొమ్మలకాడ్లు - గారడీ పుస్తకములు విక్రయించె
దము - క్యాటలాగు కావలెనా. (592)
బి. ఈశ్వరప్ప అండు సన్ను, విశాఖపట్టణము.
కూరకాయల, పువ్వుల విత్తులు.
పండ్లచెట్ల మొక్కలు, సంపంగి, గోబామొదలగు మొ
క్కలు మా కద్ద దొరకును. కావలసినవానికి ధరల పుస్తకము
పంపబడును. మా విలాసము:—
యం. ఓబళ్ళప్ప అండుబదర్పు.
568 బసవనగూడి, బెంగుళూరు సిటీ.

అమృతా జనం డిపోవారి దివ్యోపధములు

నేపాళదేశపు కస్తూరి, మంచిది. తులము 1-కి ...	80-0-0
మంకురు పువ్వు తులము 1-కి ...	2-0-0
గోరోజనము, మంచిది " ...	7-0-0
ఆసిఫస్థికానా లేక జున్ను " ...	8-8-0
రసధన్యము తులము 1-కి రూ ...	0-10-0
పచ్చకర్పూరం " ...	2 0-0
బాలాచ్యుతము సీసా 1-కి ...	0-12-0
యంకురు మానె సీసా 1-కి ...	0-6-0

నిమిల్లు ఎక్కడైనా విరిగిపోయినవా? మద్రాసు,
రాయపురముపోస్టు, బేసికాఫాండ్రి, సి. గోపాల
నాయక్ అండుసన్ను వారు చాల త్వరితముగను
చాల శ్రేష్ఠముగను వాగుజేయుదురు. 557

Approved by Text Book Committee
కథల పుస్తకములు:—(1) సుస్థలి (2) సులోచన
(3) కానకలయ వెల రు. 0-4-0 దేశభాగ్యమును, ధాతు
పుస్తకము నొసంగు టానిక్ మాత్రలు 48 కి రు. 1-0-0.
523 "విద్యానిధి", 87 రామస్వామివీధి, మద్రాసు.

కల్యాణి - ప్రతీతుడు

ఇది షేక్స్పియర్ గ్రును ఇంగ్లీషు మహాకవి నాటకము ననుసరించి
తేట తెలుగున శ్రీలకును వాల్మీకికును తెలియ నట్లు రచింపఁ
బడినది. ఇతర భాషాకవుల రచనా చరిత్రాగములు, మన
దేశమున వానికి తెలుపవలయునని ప్రార్థించిన వానిలో నిది
మొదటిది. దీని కథాసంవిధానమును పాత్ర చమత్కారమును
రచయిత అద్భుతములు. కల్యాణి ఆ 1. ప్రతీతుడు = 6

దైవ్య కవచము

మహానాథుల గల పౌరుష గుణములలో ప్రార్థన
ప్రధానము. ప్రార్థనయనగా ఆపదలయందు మనస్సు చలించ
కుండుట. మహానాథు ధరింపఁదగిన యన్ని కవచములను ఆత్మ
శక్తియులే చేర్చింపఁదగినవి. శూద్రులకు మండి కవచమో
యత్తు శక్తియులే అభేద్యము. ఈ దైవ్యమును ప్రతిపాది
చుటకై "అన్యత్రాప్తిపాత్ర" గాంగేయతో అన్యత్రాచ మానా
మతిః" అనేది జీత్యోదయముడైన ఫిట్స్ జియొక్క చరిత్రము
వలె సులభమైనది తెలిపియున్నది. వెల 6 అశాలు.
ఆర్. వేంకటేశ్వర్ అండ్ కో,
285 ఆనందమునాలయము, మద్రాసు.

గద్వాలలో కార్తీకపూర్ణిమ

కార్తీక శుద్ధత్రయోదశి మొదలకొని మా గద్వాల
గ్రామమునందుగల ప్రతియల్లును, పురాణ విద్వాంసులతోడ
ను, వ్యాకరణ శాస్త్రజ్ఞులతోడను, నిండియుండుటయే గాక,
సముద్రఘోషవలె వివచనము వారి వేదశాస్త్ర పతన వా
క్కులు ప్రతిమనుజుని మనమునందును నాటి, తొల్లి మనచక్ర
వర్తులు ఎంత వివచనముతో ఎంత భక్తితో, ఎంత గౌరవ
ముతో, మన శాస్త్రములను పూజించి, యాశాస్త్రములనే
యాధారముగా గొని, వానివలననే జీవనముచేయు బ్రాహ్మ
ణోత్తములకు సాష్టాంగదండ ప్రణామములు ఆచరించి వారిని
సత్కరించిన విధంబు లన్నియు వారి హృదయమునందు తలం
పునకు వచ్చునట్లు జేయును.

చదువులకు ఈ బ్రాహ్మణబృంద మంతయు ఎచ్చట
నుండి వచ్చెనని సంకోచము కలుగవచ్చును. వారందరును దూర
దేశములనుండి వచ్చినవారలు. ఈ గ్రామమువారు గారు. ఆ
విద్వాంసులను జూచినతోడనే నే నవరిమితా నందభరితుండ
నయి వీరిట్లు వచ్చుటకు కారణం జేపయి యుండునని యూ
హింప మొదలిడితిని.

ఇంతలో కోటలోపల భేరిమృదంగాడుల ధ్వని విన
వచ్చెను. తుపాకులు ప్రేల్చుట కండ్లకు గానవచ్చెను. బ్రాహ్మ
ణోత్తములును, పౌరులును, తదితరులును కోటలోనికి పోవుట
గోచర మయ్యెను. వేయేల, యాకోలాహలం బంతయు ఆ
పాల్గొమి దినంబున నుదయమునుండియు జరుగ ప్రారంభించెను.
అది యంతయు జూచి, దీనికి కారణం జేమయి యుండు
నని తలంచి, యచ్చటనున్న కొంతమంది పౌరులతో విచా
రించిరి. వారు, నేడ వేదాంగాది సద్విద్యుల నాదించి బ్రో
చుచు, జగత్ప్రసిద్ధి నందిన శ్రీమంత మ-రా-రా-శ్రీ, గద్వాల
రాజా. సీతారామ భూపాలరావు బలవంతు బహద్దరవారు
శ్రీకేశవస్వామిల వారికి ఆ పుణ్యదినంబున తులాభారము
జరుపు నాచారము గలదనియు, ఈ తూచిన బంగారము దాన
పూర్వకముగా విద్వాంసులకును, వికలాంగులకును ఇవ్వబడు
ననియు నుడివిరి. ఆ ప్రకారముగా శ్రీస్వామివారి తులాభార
మహోత్సవము ఆ పాల్గొమిదినంబున బండ్రెండు గంటలకు
ముగిసెను. అప్పటినుండియు చవితి యనగా చతుర్థి దినంబు
వరకును బ్రాహ్మణ విద్వాంసుల సుసత్కరించుచునే యుండిరి.
శాస్త్రజ్ఞానము గల వారిని తర్కించుచునే యుండిరి.
తగువారిని సన్మానించుచునే యుండిరి. సభ ముగిసిన తరువాత
నుండియు సంభావన యిచ్చుట ప్రారంభించిరి. గొప్పవారిని
గొప్పగాను, తగ్గువారిని తగ్గుగాను, చిన్నవారిని చిన్నగాను
సంతోషపరచిరి. అటుల పంచమి నాటికి బ్రాహ్మణ సంభావన
ముగిసెను. కావున విద్వాంసులు బయటికి బోగలిగిరి. విక
లాంగులు లోనికి బోగలిగిరి. ఆ వికలాంగు లందఱకును గూడ
జాతిమత వివక్షత లేక సంభావన యిచ్చిరి. సర్వవర్ణముల
వారును, సర్వమతములవారును నా సంభావనకు నర్హులయి
యుండిరి. శ్రీ రాజావారి నామమును సర్వదా స్మరించుచునే
యుండిరి. ఇవి యన్నియు పంచమి నాటి సాయంకాలము
వరకే గాన వచ్చినవి. మరుసటి దినంబున నా గ్రామమునం
దొక్క పరదేశీయుడు గానబడలేదు. అనితా. లక్ష్మీపతిరావు
గారు వ్రాయుచున్నారు.

ఆనందప్రదాయినీ సమాజము;

ఆంధ్రనాటక ప్రోత్సాహక ప్రదర్శనము; రాజయ్యడి.
ఈ పేరున రాజయ్య పేండ్లవర పట్టణమున ఒకసమాజ
ము స్థాపింపబడినది. ప్రసిద్ధనాటకముల చక్కగా ప్రదర్శింప
గల నాటకసమాజములకును నటులకును ప్రోత్సాహము కలుగు
నట్లుల బహుమానముల నిచ్చుటయును, ప్రదర్శనముల నికరా
దాయము ధన్యకార్యములకు వినియోగించుటయును ఈసమా
జమువారి ముఖ్యద్దేశములు. బహుమానముల నిర్ణయము ఈ
సమాజమువారు రసజ్ఞులగు పండితుల యభిప్రాయపూర్వక
ముగా జరుపుదురు. మొట్ట మొదట బ్రహ్మశ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీ
నృసింహకృత ప్రసన్న యాదవనాటకము ప్రదర్శింపియుగా
నిర్ణయింపబడినది. ఇది రాజయ్యడి హిందూనాటకసమాజకా
లలో ప్రదర్శింపబడుటకు ప్రస్తుతము తీర్మానించబడినది.
బహుమానముల వివరము.
సర్వవిధముల నేర్పుమాపిన, సమాజమునకు రు 100 లు
విలువగల లక్ష్మీవిగ్రహము (వెండి); శ్రీకృష్ణపాత్రమునకు,

రు 50 లు. సరకాసుగ పాత్రమునకు, రు 50 లు. ఊర్వశీపాత్రము
నకు రు 30 లు. సర్వభామ పాత్రమునకు, రు 30 లు. విలువ
గల బంగారపతకము లివ్వబడును. ఈకార్య నిర్వాహ
కత్వము నిమిత్తము వెద్దమనుష్యులు మెంబర్లుగా నున్నారు.
పరీక్షకులుగా నిర్ణయింప బడినవారు సుప్రసిద్ధులైన పండి
తులు. కవులుగా నున్నారు. వారి నామములు మున్ముందు
ప్రకటింపబడును. సదరు ప్రదర్శనముల తేదీలు ముందు తెలియ
పరచబడును. అవసరమైన ప్రదర్శకుల ప్రయాణ ఖర్చులును
ఆవసరదినములకు భోజనఖర్చులును సమాజమువారే భరిం
తురు. ఈసమాజమువారి నిబంధనల కనుసరించి ప్రంగ్రహణము
నలంకరింపదలచు నాటక సమాజములు 1916 సం. 1
డిసెంబరులోగా వారి ముఖ్య కార్యదర్శులద్వారా దరఖాస్తు
లను రిజిస్ట్రీకై తీర్చుముల పూర్వకముగా పంపవలయును.
ఇతర విషయముల నేవియేని తెలిసికొన గోరువారు
కార్యదర్శిగారి పేర వ్రాసిన తెలిసికొన గలరు. అసి సంఘ
కార్యదర్శి ద్వారాకాభిమతిపాటి కృష్ణమూర్తి, ఎం. పి. బి.
యల్. గారు మా పేర వ్రాయుచున్నారు.

వికటభారతి తమ్ముడు.

మనసీమలో - సంఘసేవ - స్వల్పము. అంతా - ఆల
కించవలసినది - ఆచరించ వలసినది. సంఘసేవ. 'దానికోసమే
అంతా - తంటాలుపడుచున్నారు. అనేకుల - చరిత్రలు -
గలించినవారిని - జీవించినవారిని - వింటున్నాము - చూస్తు
న్నాము. ఇప్పటికైనా - సంఘసేవంటే - తెలిసిందా -
లేదా? - పదిదినాలనుండి - పడరానిపాట్లు పడుచు - కృష్ణ
వేణీతీర్థమున - మన ఆల్బాయిలు - అన్నయ్యలు - చేస్తున్న
పనియే. ఆలకించేవారికి - ఆయాసం - లేకుండా - వినే
వారికి - విసుగులేకుండా - మూడు - మాటలతో - ముగి
స్తాను - శక్తి గాచుకోక - అహంకారము అణచుకొని -
కాంత స్వభావముగల్గినదముగట్టి - స్వలాభము స్వీకరింపక -
అనాధులను - అసహాయులను - ఆదరించడమే - సంఘసేవ.
వేలు-వందలు- వక్షు - వడి వడివడిగా పడుతున్నాయి. - మధా
శక్తి తోచింది - ముట్టచెప్పకున్నాను. పిన్నులు - పెద్దలు -
పోతానాను. పట్టుదలతో - ప్రశంసకంఠమున - పని-బూని
నారు. అందరిని - ఆదరిస్తున్నారు. అదే - కావలెను. వారు-
ధన్యులు. వారి మాతృదేశము - ధన్యురాలు. వారు - పూనిన-
పని - పవిత్రవంతం బైనది. బందరు-బాలురు - బలే-బాగా-
పనిచేస్తారు. ఆంధ్రజాతీయకళాశాల ఆల్బాయిలు - ఆంధ్ర
సభలకు - అపరమితమైన - ఆరాధన - చేశారు. సంఘసేవ-
అక్కడ - ఉగ్రపాలతో - నేర్పుతారు. అక్కడగురువులు-
సేవా - తత్వములు. కృష్ణవేణీ - కష్టములు - గట్టెక్కించు
టకు - వారు వచ్చారు. సీతానగర - సేవక - శివరమువారికి
సాహాయ్యము - చేస్తారు. సర్వేశ్వరుడు - సేవాసదనముకు -
సాహాయ్యముచేయుగాక. సంఘ - సమితిలు - సత్వరముగా-
స్థాపించాలి. అప్పటికప్పుడు - యాచించుట - అదునకు -
అందరు - ఆంధ్రదేశములో - అగ్ని పోట్ల - అసహాయులకు-
సాహాయ్యము - చేసే - స్థానములు - స్థిరముగా - ఉండాలి-
సేవకులు - ధనికులు - దాతలు - అంతా - ఆలోచించండి.
అది ముఖ్యమైనది. అశ్రద్ధ - చేయకండి.

నేడు అంతా ఆనందమె-మహానందమే. పరమానందమే-
అపరిమితానందమే. భక్తుడంటే - బయ్యావారి-బిడ్డే-భక్తుడు.
విజ్ఞానము - నృధిచేయాలని, విద్య-వ్యాపించాలని - విద్యాల
యములు-వెలయవలయునని-విద్యానిధిని-పెట్టించాడు. 'హేమా
హేమాలను-సభ్యులుగా-చేర్చాడు. బౌరా!ఆంధ్రప్రభుడు!-
ఎంతైనా నాలెగినవాడే పగుడుపు. జోలపాటతో : జోరుమని
గుర్రపట్టి-నిద్రపోక-మేల్కొంచి నావు. ఐ. ఎమ్. ఎస్. ప్యాన్
హైందపుల తరపున - ఐరోపాసంగ్రామములో - బౌషధ-
సాహాయ్యముచేయుచున్న - సుందరరాజు గారు, ఈవిధిలోనే-
నుపవేతనము- నొందెనట. కావలసిన, ఇంజనీరింగు విద్యార్థ
ులు - వయద్యవిద్యార్థులు. రం డో ప త ం డ ము లు గా
బయలుదేరుతారు. సంఘమువారు, అడిగిన- స్వల్ప-సుంకము-
ఆంధ్రులంతా - సమర్పించండి. మిథనమును - దానానికి పది
రెట్లు దాపరికమునకు - విడురెట్లు. ఉపయోగించండి- వంగ
రాష్ట్రము - వంక - చూడండి. అందరు-కలిస్తే - ఆంధ్రవిశ్వ
విద్యాలయము వస్తుంది. సుంకము ఇచ్చేవారు - సిద్ధముగా -
యంట్లే సులభముగా - పని - సాగించవచ్చు. సిద్ధపడండి -
సిద్ధపడండి.

కొల్లేటి ములక

కొల్లేటికోటప్రాంతమందలి దుర్భరస్థితి

ప్రజలనోరుకొట్టి సాహుకారులు సామ్యుచేసికొనుచుండుట.

[మా ప్రత్యేక ప్రతినిధి యొద్దనుండి]

కైకలూరు, నవంబరు 19:-నిన్న ప్రాతఃకాలము నందు "పత్రిక" గ్రామవలసిన వృత్తాంతమును వ్రాసి పదిగంటలకు టపాలో నేయుచుండగా, పడవవాడు పరుగు పరుగున వచ్చి బస్తాలు పడవకు చేరినవనియు, పడవవాండ్లు ప్రయాణమునకు సిద్ధముగ నున్నారనియు చెప్పినవెంటనే ఆదరబాదర నాలుగు మెతుకులు నోటిలో వేసికొని, సేవకబృందమును, మాకు సర్వ కాల సర్వావధులందు సర్వవిధముల సాహాయ్యముచేసి మాయద్యమమునకు తోడ్పడుచున్న కొందరు ప్రముఖులను వెంటబెట్టుకొని సత్వరముగ రేవుజేరి బస్తాలను పడవలో వేయించుకొని బయలుదేరితిమి. మాకు 8 మైలుల దూరమునందున్న మానూరులంకకు దర్శించుటకు ముందుగానే యేర్పాటు చేసికొంటిమి. ఉప్పు, చింతపండు, బియ్యము పట్టుకొని వెళ్లవలసి యుండెనయెడల, యేర్పాటుగ నేర్పాటుతో నిమిత్తము లేకుండానే బయలుదేరియుండుము. కాని మానూరులంక స్థితి గతులు మామూలుగలేవు. కైకలూరులోని ప్రజలాలంకకు వెళ్లుటకు భయపడుచున్నారే! పడవవాండ్లెవరును, పడవను గట్టమని నాతో నిర్ముఖమాటముతో చెప్పియుండిరి. చుట్టుపట్ల నున్న కైకలూరువారే లంకలోగారిని త్యజించివేసి యుపేక్షా భావముతో చూచుచుండ, ఇక్కడి స్థితిగతులు తెలియక, ఎవరి పరిచయము లేని పరవాసులమగు మేము వెంటనే ఏమి చేయగలము? మాప్రయత్నము మొదటి రెండు దినములు ఫలించక పోయినను, మానూరులంకకు వెళ్లుట కైకలూరు యత్నము నిన్నటికి స్థిరమైనది. మానూరులంక ప్రజల పేరు వినినంతనే కైకలూరు ప్రజలు భయపడుట కేమి కారణము? పడవలవాండ్లుపడవలు కట్టకపోవుటకు పాతువేమి? మానూరులంకవాసులు చేసికొనిన, పాపమేమున్నది? నాకు తెలిసినంతవరకును, ఆదురదృష్టవంతులు చేసిన మహాపరాధ మేమియులేదు. ములకవచ్చిన నాలుగురోజుల కక్కడ కలరా ప్రవేశించి, కొందరు చనిపోయిరి. కలరాతగిలి బాధపడుచున్న లంకకు వెళ్లి సాహాయ్యముచేయుటకు, ముఖ్యముగ మందులవ సరము. రోగులస్థితిగతులను స్వయముగ విచారించి, వారికి చికిత్సచేయుటకు శానిటరీ అధికారియు నవసరము. వైవాన్ గ్రహమువలన నిన్ను కానిటరీఅధికారియు మాతోలంకకువచ్చిరి. మందులను కూడ తీసికొని వెళ్లితిమి. ఇదివరకును దీనియందు వచ్చిన పడవవాండ్లు మాయమాటాడక పడవనుగట్టిరి. మొన్నటి వరకును, వ్యతిరేకముగ కన్నట్టుచువచ్చినదంతయున్నను అనుకూలముగ పరిణమించగ వ్యాధిభాధితుల కుపచారము చేయుటకు మాయొద్దనున్న సాధన కలూపముతోబయలు దేరితిమి.

కైకలూరువదిలి ఆరమైలు వెళ్లితిమో లేదో, కొల్లేటి కోటప్రాంతమునకు రెండుదినముల క్రిందట వెళ్లిన సేవకబృందపు పడవ యెదురుపడినది. వారెక్కడెక్కడకు వెళ్లినది నాలుగుమాటలతో చెప్పినది. అప్పటికే చాల ప్రాద్దు పోయినది. కొల్లేటి కోటనుండి వచ్చుచుండిన సేవక సభ్యులప్పటికి, నోటిలో నీటిచుక్కను పోసి యుండలేదు. అత్యుష్ణ వయనములతో సేవకు లాకరి ముఖము నొకరు చూచుకొని ఎవరి ప్రయాణముమీద వారు వెళ్లిపోయిరి.

మానూరు లంకకు మాడు మైలులదూరమునందుండగ 60 తాటిదోనెలు కనుపించినవి. కొన్నిటిని పురుషులు త్రోసి కొనివెళ్లుచుండిరి. కొన్నిటిని స్త్రీలుత్రోసికొని పోవుచుండిరి. కొన్నిటిని పదివత్సరములలోపు పిల్లలకూడ త్రోసికొనిపోవుచుండిరి. వారు కొవ్వొడలంక కైదుమైలుల దూరమందున్న నందిగాను లంక పొలములకు వెళ్లి కలువకాయ తేరుకొని 2.30 నిమిషములకు తిరిగి వచ్చుచుండ నాకు కనుపించిరి. తాటిదోనెలు ఒక మైలుదూరమువరకును వ్యాపించియుండెను. వారిని జూచిన తోడనే "ఉదర నిమిత్తం బహు కృత వేష." యను నాంగ్లేయ భాషకము వచ్చినది. "తాము తెల్లవారు ఝాము న చలిలో, వణకుచు బయలుదేరి తిండి తిప్పులు లేక కాయలను, పట్టుకొని ఇల్లు చేరుకొను చుంటి"మని వారిని ప్రశ్నించగ నాకో స్త్రీ దీనస్వరముతో చెప్పినది. లంకలలోని ప్రజలు పొట్టగడియక నిన్ను తిప్పులుపడుచుండ, వారి కేవిధమగు సాహాయ్య మవసరమండదని తహశీలుదారచి దొరతనమువారు మంజూ

రు చేసిన సామ్యులో నే నాలుగైదు రూపాయలతో ఖర్చు పెట్టుటకు వారి మనస్సెట్టామెనో నే నూహించగలకున్నాను. ఔదార్యవంతులగు మండలాధికారి "బక్కెటు" మహాశయుడు తన పాలనము క్రింద నున్న ప్రజల విపద శమ తొలగించుట కై మంజూరు చేసిన ద్రవ్యమును పూర్తిగ వినియోగించక కొంతకాలము తటపటాయించిన తహశీలుదారు పంటలుపోయి, సంతకర్త గ్రామము పడిపోయిన నిరుపేద రైతులకు ముందేమి రిమీషను ఇప్పించి వారికి సాహాయ్యము చేయునో యని నోరులేని రయితులు భీతచిత్తులై యున్నారు. కావున ప్రస్తుతపు తహశీలుదారు రిమీషను లిప్పించుటయందు తమ యాదార్యమును పూర్తిగ గమనింపియుండునని పూర్తిగ గాకపోయిన కొంతవరకైనను, తొలగించుటకు ప్రార్థితులు. ఇదివరకు నవనవలాడుచుండిన వరిచేలి పప్పుడు నీరుతీయుచున్న కొలదిని యెండిపోవుచు తలలు వేల వేసికొని పడిపోవుచున్నది.

3.45 నిమిషములకు మానూరులంక చేరితిమి. లంకయందంతవరకు 12 గురుకులరా తగిలి 12 గురుకు చనిపోయిరి. ప్రస్తుత ముందుగురు పిల్లలకు తగిలినది. ముమ్ములను జూచిన తోడనే లంక పెద్దలువచ్చి ప్రాతఃకాలమునందు తహశీలుదారు వచ్చి పండుము ధాన్యమిచ్చి వెళ్లినని చెప్పిరి. "బాబూ తిండి లేక మురికినీరు త్రాగి, ప్రాణములను కాపాడుకొనుచున్నామని" వారు మొత్తుకొనిరి. గ్రామమునందు 80 ఇండ్లున్నవి. వానిలో 20 ఇండ్లు కూలిపోయినవి. జనసంఖ్య 400. లంకనుండి యెవరును లేచిపోయియుండలేదు. మేతలేక చచ్చిపోగా మిగిలిన పశువులను, ఉత్తరాదికి తోలివేసిరి.

విప్పర రామస్వామి, అతనిభార్యయు వారిలో నిద్దరుకును కలరాతగిలి భార్య నిన్న ఉదయమునందు చనిపోయినది. రామస్వామి చావుబ్రదుకులతో మంచముమీద నున్నాడు. రామస్వామి ఇల్లు పడిపోయి పొరుగింటనున్నాడు. అతనికి సంతానము లేదు; పంతకాని వీరయ్య అతనికుమారుడు. కుమారుడు 13 సంవత్సరములు. 16 వ తేదీని కుమారుడు కలరావలని చనిపోయినాడు. వీరయ్యకుకూడ కలరా తగిలి ప్రస్తుతము మంచముమీద నున్నాడు. వీరయ్యకు భార్యలేదు; పంతకాని సుబ్బయ్య, భార్య, 5 గురుపిల్లలు. వారిలో భార్యకును, ఇద్దరు పిల్లలకును కలరా తగిలినది. భార్య చనిపోయినది. ఇద్దరు పిల్లలును ఇప్పటివరకు బాగుగానే యున్నారు. అతని కాపుర ధలము కున్నలపల్లి. గుంపుల వెంటయ్య, భార్య, 4 గురుపిల్లలు. భార్యభర్తల కిద్దరుకును పిల్లలలో నొకనికి కలరావచ్చి భార్య చనిపోయినది. వెంటయ్య చావుబ్రదుకులతో మంచముమీద నున్నాడు. అతనిదికూడ పొరుగుదే. సోమశరపుపాడు నుండి వచ్చినాడు; బొల్లవరపు ప్రకాశము, భార్య: ఒకపిల్లి ప్రకాశము కలరావలన కాలము చేసినాడు. పిల్లకుకూడ జబ్బు తగిలినది. వారి కేవిధమగు దక్షతయంతేక నానాతిప్పలు పడుచున్నారు; గుంపుల కోటయ్య, భార్య. అతనికిమడిమాన్యములు లేవు. రెక్కలవలన జీవనము. భార్యకు కలరావచ్చి చనిపోయినది. లంకలోని ప్రజలు కొల్లేటినీటిని కాచుకొని త్రాగుచున్నారు. లంకలో పరిశుద్ధ మేమియులేదు. బహిర్దేశము వెళ్లుటకు ధలములేదు. చెరువుగట్టుమాత్ర మున్నది. దాని విడిమల మంతయు నీటిలోనికి కొట్టుకొని వచ్చును. ఆ నీటినే త్రాగుటవలన ఆనారోగ్యము మరింత వృద్ధియగుచున్నదని కరణము నాతో చెప్పకొనెను. కలరా తగిలిన రోగులకు "పాతగంజ" లేక పోవుటచే క్రొత్తబియ్యము కాచి పోయుటవలన కొందరు మరదృష్టవంతులు చనిపోయిరి. శానిటరీ అధికారి మందులను తిరిగి పంచి పెట్టెను. పది మందికి కలరా తగులగ వారికి చికిత్స చేయుటవలన 3 గురుకు నయమైనది. మొగదిర్కలేని స్త్రీలును, వృద్ధవనీతులును, వికలాంగులును, మా పడవ దగ్గరకువచ్చి వారి యనాభ స్థితిని, పడవదే,కంట తడిపెట్టికొనుచు చెప్ప నారంభించిరి. ముగ్గురు వృద్ధులకు ఇద్దరు గ్రుడ్డి స్త్రీలకును సేవక బృందము వత్తుదానము చేసినది. మా పడవను పాయత్రోసినప్పుడు ఒక కుంటి వాని నెత్తుకొని ఒకడు నీటియందు వచ్చి "బాబో నాగతి యే

మి కావలయు"నని గోలపెట్టెను, 6 మూళ్ళ క్రొత్త గుడ్డను సేవక సభ్యులిచ్చి పుణ్యము కట్టుకొనిరి. లంకలోని దురదృష్టవంతులకు 350 మంది ఆరు బస్తాల ధాన్యమునకు వైగ పంచిపెట్టబడినది. రమారమి 5 గంటలకు లంకనుండి బయలుదేరి రాత్రి 11 గంటలకు కైకలూరు చేరితిమి.

నేటి యుదయమునందు కైకలూరు క్లిబ్బయెద్ద చాల మాదావుడిగ నున్నది. క్లిబ్బు ఆవరణమునందు చాలమంది మూగి కొందరు బియ్యము కడిగి యె సల్లు పెట్టుచున్నారు. కొందరు పప్పుకు యెసల్లు వేయుచున్నారు. ఒకమూల పులుకు ఉడుకుచున్నది. ఒకమూల వార్చిన అన్నమును పోగు పోసి బట్టలను కప్పుచున్నారు. నేటిదినమున 1200 మందికి అన్నదానము చేయుటకు యేర్పాటులు జరిగినవి. చుట్టుపట్ల లంకలలోని వారి కందరికిని, కురురుపంపిరి. పదిగంటలకు విస్తృత వేయుదురు. ఈప్రయత్నమున కంతకు కాగణభూతులైన తహశీలుదారును గ్రామస్థులును ఆంధ్రులకు కృతజ్ఞులు.

కొల్లేటికోటవైపునకు వెళ్లిన సేవకబృందపు యుదంతి ము క్రింద ముదితము.

తిరిగి మేము 16వ తేదీని కైకలూరునుండిన త్రిగుల్ల పాడుకు బయలుదేరితిమి. మార్గ మధ్యమందు రెండు తాటిదోనెలు! మాపడవ వైపునకు వచ్చుచుండెను. దోనెలోని నడ్డెవాండ్లు "మాప్రభో, నత్తగుల్ల పాడును వదలేసామండి. కొల్లేటికోట మెట్టగామం గోనెపాడు చెరువుగట్టుకు చేరామండి. మూడు దినముల యిందండి సరిగా గంజితాగి. మాప్రభో, రచ్చించండి రచ్చించండి" అని మొఱి పెట్టుకొనిరి. ఆదురదృష్టవంతులు తలదాచుకొనుటకయి పోయిపోకనుండి తాటియాకులను కొట్టుకొని తాత్కాలికము గుడిసె వేసికొనుదని తహశీలుదారు అనుజ్ఞ నొసంగి పుణ్యము కట్టుకొనిరని వారు శ్రీవారియెడల కృతజ్ఞతను దెలిపిరి. ఆగుడిసెలలో 9 నత్తగుల్లల పాలెం వడ్డెల వి. 6 మి న పల్లంక ఉప్పురవాండ్ల వి. నత్తగుల్లల పాలెంలో నుండిన వారందరను వడ్డెలే. కొల్లేరు బాగుగ తగ్గగనే చేవలను పట్టుకొని వారు జీవించగలరు. కొంతమంది వ్యవసాయము (దాల్యా) చేయుదుంటగాని నీరు ఏమెలు నెలవరకు కృష్ణకాలుకగుండ రావలసి యుండును. ఈజలవసలి డి. పి. డబ్బు ప్రభువుల దయమీద నుండును. వారి యనుగ్రహ మెట్లుండునో? నీరు ఏమెలు నెలలో దొరకగలదను ధైర్యమున్నచో సంగ్రామికయినను నాలులు నాలుకొనెదమని వారు చెప్పకొనిరి. ప్రస్తుతము నత్తగుల్లల పాడు వడ్డెలు మెరకకు చేరుటవలన కొంతవఱకు కూలినాటి చేసికొని జీవించుచున్నారు. వారు గ్రామములలోనికి వెళ్లి వడ్డెను దంచుకొని తెచ్చుకొనినగాని జీవనము గడియుటలేదు. నత్తగుల్లలపాడులో 20 యిండ్లు కలవు. వానిలో 15 పడిపోయినవి. అందులోననే వారు గృహత్యాగముచేసి ఒడ్డునకు చేరవలసివచ్చినది. బలె కృష్ణయ్య అను నతనిని మూడుయిండ్లు ఒక్కసారి కూలినవట. గ్రామస్థులకు 25 పశువులకు వైగగలవు. వరదవచ్చిన తరువాత ఒక్కటయినను చావలేదు. అది పెట్టుచున్న పచ్చికను తిని బ్రదుకుచున్నది. వానికి ప్రాణభయము లేదు. ఆ నూరుమందిలో చాలమంది కలనిగంజలఅంబటి త్రాగి బ్రదుకుచున్నారు. కాని అవియును అయిపోవచ్చినవి. భూస్థిలుదారుగారు బియ్యము కరయిరాలను పంచిపెట్టించలేదు. అచ్చట సేవకబృందమువారు సుమారు 70 మంది నడ్డెవాండ్లకు బియ్యము పంచిపెట్టిరి. నత్తగుల్లలపాడులో మోరునాగాయ, సుబ్బయ్యగార్లు కుటుంబములు రెండేయున్నవి. గ్రామములోనికి నీరు ప్రవహించినది. గుమ్మములయెద్ద మెలలో తునీరు, యరద. ఆ దుగ్గంధమునకు మేము ఆగలేకపోతిమి. మేము చూచిన లంకలన్నిటిలోను ఇంత మునిగి, ఇంతపాడయి ఇన్ని సంసారములు లేచిపోయినవలంక మరియొకటిలేదు.

మినపల్లంకలో ఉన్న కొంపలు బహుకొద్ది. కొంపలన్నియు సర్వనాశన మయినవి. అక్కడ చెట్లుమాత్రము కనబడుచున్నవి. లంకలోని నాలుగు కుటుంబములవారికి కనక బృందమువారు గోనెపాడు చెరువుగట్టున వడ్డెను కొలిచియుచ్చిరి

ఘటాగయాలంకకు మేము చేరునప్పటికి సాయంసమయ మగుచుండెను. బలాభ్యులగు పురుషులందరు సంగడులను వేసి కొని పెట్టగ్రామాదులకు కూలినాటికిని ఆవస్థ దొరకనచూ నాకులు తెచ్చుకొనుటకును వెళ్లిపోయిరి. లంకలోని కడుదీరల పేరులను చెప్పగల తెలివిగల నగవాడొకడొకడు మాకు కనిపించలేదు. అందరను వడ్డెలు. అచ్చట సేవకబృందమువారు ఏవిధముగ లంకలలో బియ్యమును ధాన్యమును పంచిపెట్టెదగో వివరించుట అప్రస్తుతమని తలచను. గ్రామమునకు వెళ్లగనే పత్రికాప్రతినిధి ఒకరిద్దరిని వెంటబెట్టుకొని లంకకు కావలసిన సంగతులను గ్రామస్థుల కచ్చనిష్ఠులములను: కనుగొనును.

అందు ఊరి నంతయు పరిశీలించును. ఇండ్లలో ప్రవేశించి ఎంత చిన్న గుడిచెలో ఎంతమంది నివసించెదరో కనుగొనును. పశువులను పరిశీలించును. ఈవిధముగ ఊరియందు గలవారిలో సంగతులైన చెప్పగలవారిని ప్రశ్నించి అంతయు వ్రాసికొని భవడింగిలోనికి చేరును. సేవకబృందమువారిలో నిద్రకు గ్రామములో మర్యాదస్థులను జూచి నిరుపేదలయి ఒక్కొక్కట కయినను గంజిలేనివారి పేరులను, వారి సంసారపు సంఖ్యను కాగితముమీద వ్రాసికొందురు. లేనిదారిద్ర్యమును కల్పించి అధ్యక్షములు చెప్పట కంతమాత్రమును అవకాశము లేదు. అంటట ఇద్దలకు లేల యొక సేదయ్యము, లేక 2 సేద వట్లు, చిన్నవారికి 1 సేద బియ్యము లేక 1 సేద ధాన్యము కొలిచెదరు. పరిమితులను చింతపండు, మిరపకాయలు, ఉల్లిగడ్డలు, ఉప్పును సంసారసంఖ్యను బట్టి యిచ్చెదరు. అట్లు తృప్తియుగ పని జరిగిపోవును. ఆపన్నల భగ్యవాదములతో పడక సామాన్యమున నున్న సేదకలకకు దాటిపోవును.

ఘటాగయా ఇతర లంకలంత పల్లముగ లేదు. లంకలోని 40 కొంపలలో 8 పడిపోయినవి. వానిలో రెండు కొట్టుకొని పోయినవి. జనసంఖ్య 200 మంది. వడ్డెవాండ్రు చేపలు పట్టుకొనుటయు వ్యవసాయమును జీవనాధారములు. 200 మంది ప్రజలలో బహు కొద్దిమంది తప్ప అందరను నిరాధారు లై పోయిరి. కొల్లేరు తగ్గిన గాని మావులు వేసి కొని చేపలు పట్టుకొనుటకు వీలులేదు. దాల్చాపంటకు నీరున్నచో అందరి కిని పండదు. కొంతయనికి మాత్రమే పండును. పురుషులు చేపలవలన జీవనాధార మేర్పడునటయు అప్పుయిన పుట్టుసేమాయని మెట్టగ్రామములలో తెగతిరుగుచున్నారు గాని అది పుట్టుటలేదు. కలవగింజలు సయితము అయిపోయినవి. పశువులను కొల్లేరు గట్టున నున్న విభురాంపట్టణమునకు మూలవాండ్ర వద్దకు తోలినారు. లంక యందలి రెండు సంసారములు గగ్గరుకు (మెట్టకు) లేచిపోయినవి. ఇక ఒక నెలరకకయినను వారి జీవనోపాధికి మార్గ మేర్పడవలసియున్నది. దాలువా పంటకు అడ్వాండు సామ్య కావలసియున్నది. పడిపోయిన యిండ్లు తిరుగ కట్టుకొనుటకును గదుపాయము లేర్పడవలసియున్నవి. ఘటాగయాలో మాకొక శ్రీ అతి ఆపన్నల పేరులను చెప్పినది. 70 మందికి ధాన్యము, రసవద్దను ఒసంగబడినది. "నా సేరు చెప్పలేదు, వారిని కదిలినావు వీరిని చెప్పావు. ఇంతకంటే దరిద్రులున్నారు" అని కలహములు మాపడవ సాగకమునుపే చెప్పిబడినవి. ఆగమయమునందే మెట్టగ్రామములకు పోయినమగవారు తాటిపట్టెలను వంటచెరుకు తీసికొనిదోనె పక్క వచ్చుచుండిరి. ఆదోనెలలో పట్టెడన్నమున కయినను గింజలు కనబడదు. ఉప్పు మిరపకాయలు, నూనె అసలేలేవు. ఎన్ని గ్రామములు ఎన్నియిండ్లలో తిరిగి తిరిగి బిచ్చము దొరకక ఆకాభంగమునొంది, నిరాశతో ఎంతమంది కొంపజేరి నికొగో దేవునికే ఎఱుక. సేవకబృందమువార లిచ్చినధాన్యము వలన నూడుదినముల కయినను ఇంత గంజికచచ్చునగదా యను ఆనందముతో వారు వెడలిపోయిరి.

16 వ తేది గోకర్ణపురము జీవరమున తేరితిమి. కరణముగారు దయతో తమయింటికి తీసికొనిపోయి మాకు బసయిచ్చిరి. మేము భోజనము వారియింటియందే చేసితిమి. గోకర్ణపురము ఇతరలంకలవలెగాక కొంచెము పిశాలముగ చున్నది. బహిష్కేతమునకు పోవుటకు చెరువుగట్టు కలదు. ఇతర లంకలలో బ్రాహ్మణులు లేరు. కాని అక్కడమాత్రము నాలుగు ప్రాహ్మణియిండ్లున్నవి. జనసంఖ్య 90. వారిజీవనము వ్యవసాయము కూలివారి. కొల్లేరు తీసినతరువాత నీరుదొరకకపోవడవరి 15 మొదలు క్రిందకి 15 వరకు రెండవపంటకు నాలుగు నాడెదరట. అప్పుటినుండియు కూలివారిగూడ ప్రజలకు దొరకగలదు. పశువులు అంత పొడుస్థితిలో లేవు. అవి 200 వరకు ఉన్నవి. అందరను దాల్చాపంటకయి ఎప్పుడు కొల్లేరు తీయు నాయని నోరుతెలుచుకొనియున్నారు. అచ్చట సేవకబృందమువారు భోజనపదార్థములను 35 మందికి పంచిపెట్టిరి. అచ్చట వేదాలయముకలదు. 10యిండ్లు పడిపోయినవి.

17 వ తేది యుదయమున శృంగవరప్పాడు లేక శింగయంటటకు వెళ్లితిమి. నీళ్లలో ఉరైన తుమ్మలకు చచ్చిచేపలవాసన గట్టుచున్నది. తుమ్మలెట్లు తప్పించుకొనుచు పడవ శృంగవరప్పాడుచేరెను. గ్రామము అన్ని లంకల కంటే పిశాలయినది. దానియందు బజారుకలదు. ఇండ్లకు ఆరుజుములుగడ నచ్చటచ్చటను గలవు; వరికుప్పలు మూర్చకొనుటకును బహిష్కేతమున్నది. కొంతమంది శ్రీలమెడలలో బజారుగలవు. చుట్టుపొలము లన్నియు నీటిమయమయియున్నవి. పంటలు పూర్తిగపోయినను ప్రజలలో మూడుపంటలు ఇతర సహాయములేక ఎట్టులలో కాలక్షేపము చేయుచున్నారు.

చున్నారు. వారందరు రెండవపంటమీదను, చేపలమీదను ఆశపెట్టుకొని యున్నారు. అచ్చట 100 ఇళ్లు కలవు. వానిలో 10 పడిపోయినవి. గ్రామమునందు 150 మంది జనులున్నారు. 100 పశువులుకలవు. జీలగ, కిక్కిస తిని పశువులు బ్రతుకుచున్నవి. చాలమంది జనులు నల్లగుల్లలు తిని బ్రతుకుచున్నారు. మరికొందరు రూప్యమునకు 4కుంచముల చొప్పున చెట్టున్నపాడు మునసుగారివద్ద కలువ గింజలు కొని గంజిత్రాగుచున్నారు. సేవకబృందమువారచ్చట సుమారు 60 మంది ప్రజలకు భోజనసామగ్రిని ఇచ్చిరి. అవి వారికి మృగానులుగు దినముల వరకు సరిపోవచ్చును.

కొల్లేటిపంటకు దోమలకాటుకు సరి యును ఒకసామెతకలదు. కాని కొల్లేటిలో తిరుగమొదలిడినది మొదలు చెన్నపట్టణములో జలదారులనుండి బయలుదేరి రాత్రినేళల నిగురపట్టినీయక తేల్లవలె పొడుచు పొడుగుపాటి చలిజ్వరపు దోమలు ఒక్కటయినను వట్టలేదు, కనిపించలేదు. చిల్లరదోమలు కొద్దిగగలవు గాని కాటు బాధించినట్లే కనపడదు. నిదుర పోయిగ పట్టక పోదు. గుమ్మళ్ల పొడులోనున్న సుమారు 300 ప్రజలు మాలలు కైస్తవులు. 20 యిండ్లవారికి ఆకిపా పాడి దొరగారు మతంయిచ్చినారట! కాని ములక ప్రారంభమయినది మొదలు దొరగారు ఆ వైపులకు ముఖము చూపించలేదు. భవసాహాయ్యము పంపలేదు: వారు ఎచ్చటనో మెట్ట గ్రామములలో "సర్వీసు" చేయుచున్నారు. అక్కడప్రజలు ముప్పాతికమంది నిరుపేదలు. అనేకమంది మాడుచున్నారు. కొందరు గంజిత్రాగి ఎట్టెట్టో బ్రతుకుచున్నారు. ఏలంకలో జూచినను పంచముల సంగతి దుస్సహనీయుగ నున్నది. లంకయందు 110 కైస్తవగయిండ్లుకలవు. అందు 25 పయిచిలుకు పడిపోయినవి. ఆకు వీడులో నున్న తురకలు కొద్దిగ ఆస్తిగలవారినివాక్కు పాలము వ్రాయించుకొని కొంత అప్పు నిచ్చినారని తెలియవచ్చుచున్నది. తహశీలుదారు, మేజిస్ట్రేటు గార లిచ్చటకు వచ్చి తాముతెచ్చిన బియ్యపు బస్తాలను పంచిపెట్టక తిరిగి పట్టించుకొని పోయిరట! దాలువా పంటమీద వీరి ఆశలున్నవి, ఆకు మట్లు (పయరు) పోసికొనుటకును, పశువుల పెట్టుబడికిని సామ్యు ఎచ్చటనుండి వచ్చునాయని చింతించుచున్నారు. పశువులకు మేతలేక వారు రెడ్డిసీమకు తోలుకొనిరి. "మూడుమాసాలయింది వీటిన్ని సీమకుతోలి. చచ్చామూ; బలికాయో, బక్కపడి తోళ్లయ్యో, సాగ్గొచ్చునో రాయోముల కెప్పుడు తీస్తుంది వ్యవసాయ మెప్పుడు" అని ఒక గుడ్డిచ్చు విలపింప మొదలుపెట్టెను. అచ్చట 160 మందికి భోజనపదార్థము లీయబడెను.

"అయ్యా, ఇదిగో న్నాకి, బోంబోడు వూరండి, మమ్ముల్ను సాసేవారులేరండి, సస్తున్నామండి" అని యొక వడ్డెవనితనాతో గమ్మళ్లపాడునందు మొఱుబెట్టుకొనెను. గ్రామములో 10 యిల్లు పడిపోయినవి. 15 నిలిచియున్నవి. మారుమంది జనమున్నారు. 50 పశువులు ఉన్నవి. మరీ కష్టపడుచున్నవారు చాలమంది. ఏకావిధముగ కాలక్షేపము చేయుచున్న కాపులు తక్కువ. తహశీలుదారుగారు చచ్చిపడిపోయినయిండ్లనుజూచి ప్రజల మొరలను విని సాహాయ్యము చేయనొల్లక వెడలిపోయిరి. ఇవ్వ తగినవారు విశేషము లేదని వారి యభిప్రాయమయి యుండెరట! దాలువా పంటకయి వీరును ఎదురు చూచుచున్నారు. గుమ్మళ్ల పాడు, శృంగవరప్పాడు ప్రాంతములలో కొల్లేరునీరు కాలువాధారము లేకున్నను దొరకును కాబట్టి దాల్చాపంట తప్పక పండించు కొనెదరు. నీటిని కారెములతో తోడి పొలములకు పెట్టుకొందురు. రయితులకు వ్యవసాయమునకు అడ్వాక్కు సామ్యు మాత్రము ప్రభుత్వము వారిచ్చిన చాలును. 16 మందికి బియ్యము వగయిరాలు పంచిపెట్టి బడినవి.

కొల్లేటికొట ప్రాంతమున గ్రామములు కలవు. అవి లక్ష్మీపురం, గోకర్ణపురం, శృంగవరప్పాడు, గుమ్మళ్లపాడు, పండిరపల్లి గూడెం. కడపటిలంక మేముజూచిన స్థలములన్నింటిలోను కొంచెము బాగుగ నున్నట్లు కనపించినది. ఇండ్లలో కొన్ని పెంకుటిన్నవి. చేపలనుపట్టి బ్రతుకుచున్నవారు చాలమంది ఇతర చోటులనుండి వచ్చి చిల్లర వ్యాపారము చేయు వారు కొంతమంది. వ్యవసాయము వలన కొంతమంది, జీవనము లేక అన్నములేక బ్రాహ్మణులునున్నవారు, చాల తక్కువ. గ్రామమునందున్న 200 యిండ్లలోను 40 వరకు పడిపోయినవి. ప్రజలు 500 మంది. పశువులు 250. పశువులు యితర లంకలలోవలె గాక చాలభాగము. పరిగడ్డినే మేయుచున్నవి. గ్రామములో కొంచెము ధాన్యముగూడ నిలువయున్నట్లున్నది. గ్రామమున కెంతయోము లేక్కజూచినను మహాప్ర

వాహము తప్ప మునిగిపోయిన నేలపయిను అన్నటచ్చట కనపడు గడ్డిపోచలయినను కనబడవు. ప్రజలకు ఒక్క గింజ యినను ఈయేడు పంట పండదు. కనుక వారికి పరిపూర్ణము అధికారులు రిమిషన్ ఇయ్యవలసియుండును. పడిపోయిన 40 యిండ్లను కట్టుకొనుటకయి సహాయ మవసరము. ఇచ్చట సేవకబృందము వారు 55 మందికి వడ్డెను కొలిచి రసవద్దను నొసంగి కొల్లేటికొటకు వెడలిరి.

కొల్లేటి కొటయందలి దేవాలయము రెండు పనులకు పయోగపడుట చక్కగనున్నది. పగటిపూట ఆలయము విద్యాలయము. రాత్రినేళ దేవాలయము. పగటిపూట పంటలు పిల్లలు, బెల్లములు, ఏనుగులు. రాత్రిపూట రాయభజనలు, ఆ నేళములు, గంతులు. దేశయందలి దేవాలయము లన్నియు విద్యాలయము లెప్పుడగునో!

లక్ష్మీపురమునందు జనసంఖ్య 400 మంది. వారిలో నందరు కాపులు చాల భాగము కలవారు. గొల్లలు కొంతమంది. ఒకటి రెండు సంసారములు పూజారులు కలరు. అచ్చట ఒక చిన్న పాతశాల, రాయలవారి గుడి యున్నది. సుమారు 70 యిండ్లలో 11 పడి పోయినవి. అక్కడ 400 పశువులు కలవు. పరిగడ్డి అయిపోయినది. జీలగయే ఇక ఆధారము. పంటలు పూర్తిగ నాశనమయినవి. రిమిషన్ ఇచ్చి తీరవలయును. గొల్లల స్థితి మరింత దుర్భరము. తుపానుకు దాదాపు 150 గొర్రెలు, మేకలు ఏరులో కొట్టుకొనిపోయి చచ్చినవి. బహిష్కేతమునకు మగవారు ప్రక్కనున్న కొల్లేటికొటకు దోనెలమీద పోవలయును. శ్రీలకు పడిపోయిన యిండ్లకును గురదట్టు చక్కలు నేసి వీలుచేసినారు. లంకలో దుర్గంధము కొట్టుచున్నది. మరుగునీరు అధికము. గోగము లేనియు నింతవఱకులేవు. దాళవామిదనే వీరాధారపడెదరు. సార్యా (ప్రభుపంట) ఎప్పుడును పోవుచునే ఉండుకంట! తహశీలుదారు గారికసారి దర్శనమిచ్చి వెడలిపోయిరి. అచ్చట 40 మందికి భోజన సామగ్రి పంచిపెట్టబడినది.

చినమిల్లిపాడు గ్రామ ప్రజలకష్టములు రయిరులమాట్లలో నే జెప్పట యుచియు. "మా ప్రభో 20 యిల్లు పడిపోయాయండి, 40 చిల్లర మిగిలాయి. 200 లోపుగా జనయింది. పశువులు 60 వుంటాయండి. గడ్డిలేదండి. కొట్టుకొచ్చిన అలి. జమ్ము గడ్డితో సావకుండా నిలిపేయండి. ఆకిపాసామె ను పడవలుపంపి ఒడ్డుకు చేరుస్తామన్నాండి. కాని గొడ్డను, గేదెలను పట్టుకొని యెక్కిపోగలమండి. ఒది లేకులేక పడివున్నామండి. అడమేస్తే, ఏమూగ్నో కొట్టుకపోతే ఆ పశువులగతి యేంగానండి. కడుపునిండ అన్నంతిరి చాలాకాల మయిదండి. ఆకిడు సుత్రానికిపోయి కడుపునిండా తినోచ్చాయండి. కాని దాటేయుటకు అజాకాని పడవోడు తీసుకొన్నాడండి. మా ప్రభో ఇంతములక, ఇంతనర్దు, ఇంత ముసాబు, ఇంత గాలినేకుటం యెప్పుడు లేదండి. ఇక ఆరువు ములక తీస్తే కలేకాయలు (ఆళ్లు) గంజిత్రాగి బతకొచ్చునని ఉన్నది గాని అట్లు తెంచుకొనిపోతున్న పండినిండా దొరకవండి. చాపలకు మావులు వేయటానికయినా పవనోహంమీద మావులు నిలగరండి. ఆ దరువుదాగ్నాపంటండి. గోదారెండి రెండేళ్లు నీళ్లువడల్లేదండి. నిరుడు నీళ్లొదిలినారండి. కాని ఆఖరుతేది అందక కింకపాలు పోసుకుంటుండగా పంటంతా ఎండిపోయిందండి. ఈయేడు మాపరభో ఆఖరు తేది అండేటట్లు రెయరు చేయాలండి. మీ పేరు మాపరభో ఎప్పుడూ అన్నం పెట్టి కాపాడారని నెప్పుకుంటామండి. ఆఖరుతేది అందకుంటే ఉక్కగాలికొస్తే పంట పాడో పాడండి బొంజేసి పోతుందండి. అప్పుడు చెట్టుక్కడు, పుట్టుక్కడు పట్టి పోవాలండి. సర్కారుకిస్తు కట్టకపోతే ఆరిబాడ-సాపుకాగ్గకు కట్టకపోతే ఆరిబాడ-ఎయరు పట్టాడండి. దాల్చాపంటకు లేదండి. తండండి, మా ప్రభో" లంకలో రెండవపంట గోదావరి కాలువలన సాగుచున్నది. నీరు సరిగ అందినయెడల వారికి భయమండదు. అప్పుపుట్టగలదు. ప్రభుత్వమువారా సాయము చేయవలసియున్నారు. లంకలో 76 మందికి బియ్యము కొలువబడెను. చినమిల్లిపాడు మూలపల్లె యంతయు నీటిలోనే మునిగియున్నది. దాని అసారోగ్యస్థితిని వర్ణించుటకు నాచేతగాదు. రెండు ప్రదేశములు కొట్టికను పడవనుండి దిగుటకు వీలగుస్థలము కనబడలేదు. పరిస్థితులుచై గ్రామయందువలెనే కలవు గాన తిరిగి వ్రాముట అనవసరము. మూలకు చేపలుపట్టుట మాత్రము తెలియదు. అందరను దాగువాపంటకైయే నోరుతెలుచుకొని యున్నారు. అచ్చట 25 కొంపలవాడు 'మతం' బుచ్చుకొనినారు గాని ఫాదిరి దొరగారు ములకవచ్చినది మొదలు ఆ ప్రదేశమునకు రాలేదు. సహాయచయినను పంపలేదు. 71 మంది కిచ్చట ఆహార పదార్థము లీయబడినవి.

13-వ పేజిని జూచుము.

దేశీయ తంత్రీ వార్తలు

(౦) [మా విలేఖకుల వద్దనుండి]

శ్రీ

రాజప్రతినిధిగారికి వచ్చిన యుద్ధవార్త.

డిల్లీ నవంబరు 21:—18వ తేదీగల ఈక్రింది తంత్రీ వార్త హిందూదేశ కార్యదర్శిగారి యుద్ధనుండి రాజప్రతినిధి గారికి వచ్చినది.

ఆంగ్లరంగము.

బ్రిటిషువారు జాకీరు ఆంధ్రునిది ఉత్తరపుగట్టున నుండి తూర్పునకు ముందుకు సాగుచున్నారు. శత్రువులు తీవ్రముగ ప్రతియుద్ధము సలిపి బట్టిడివాల్స్ కోరుకు తూర్పున కొంత ప్రదేశమును మఱల సంపాదించిరి. గత సోమవారము నుండి ఇంతవఱకు 6190 మంది ఖైదీలను బ్రిటిషువారు పట్టు కొనిరి.

పరాసు రంగము.

పరాసురంగమున విశేషము లేమియులేవు.

ఇటలీ రంగము.

ఆస్ట్రియనులు గోరిజియాకు తూర్పున సాన్ మాక్స్ ప్రాంతమున ఒకకందకమును మఱల సంపాదించుకొన గలిగిరి.

రష్యారంగము.

రష్యానులు కార్పేలియను రంగమునందు కాపుల్ కొండ వద్ద శత్రువుల ప్రయత్నములను వ్యర్థపఱచి బకోవి నాయకుని కిపోలంగుకు పట్టినమున కొన్ని పర్వతముల నాక్రమించు కొనిరి.

రోమేనియా రంగము.

రోమేనియనులు డ్రీడ్లోలోయ యందును, డ్రాగ్లువలీ ప్రాంతమునను శత్రువులను ఓడించిరి కాని ఆల్బానీలోయ లందు వారు మఱల వెనుకను బోవలసివచ్చెను. డాన్యుబునది వై అగ్నేవాపద్ద వారు తమస్థానములను కాపాడుకొను చున్నారు.

బాల్కను రంగము.

మొనాస్టరు ప్రాంతముల బల్గేరియనులు తాము గోల్ఫ్పి యిన ప్రదేశములను మఱల నాక్రమించుకొన ప్రయత్నించి యోడిరి. సెర్బియనులు 10 వ తేదీనుండి ఇంకవఱకు 3900 మంది ఖైదుదీలను పట్టుకొనిరి. వీరిలో 1000 మంది జర్మనులు. బ్రిటి షువారు బరాక్ ప్రాంతానికొక డెలి అను గ్రామములను స్పృహ రంగమునందు వశపఱచు కొనిరి.

మిత్రమండలి విమానములు

17-వ తేదీని ఆస్టెండు డిల్లగు నౌకా నిర్మాణశాలల మీద మిత్రమండలి విమానములు జయప్రదముగ బొంబులను వేసెను. ఒక పరాసువైమానికుడు మ్యూనిక్ పురమునై బొంబు లను వేసి అనంతరము ఆల్బన్ పర్వతములను దాటి ఇటలీలోని వెనిస్ పురమున దిగెను.

దక్షిణ హిందూ సానిము.

తాలూకా గ్రంథభాండాగారి మహాసభ

మొదటి తాలూకా గ్రంథభాండాగారుల మహా సభ చివకుత్తి గ్రామమున ఆంధ్రపత్రికా సంపాదకు లగు గాడిచెర్ల హరిసర్వోత్తమరావు పంతులుగారి అధ్యక్షత క్రింద అత్యుత్సాహముతో జరిగినది. అరండెలుగారును, భావనాచార్యులుగారును తమ సానుభూతిని తంత్రీవార్తలములను దలిపిరి. అధ్యక్షులు వక్రగి ఆంధ్రమున గ్రంథభాండాగారుల వలని విద్యావిషయభములను వివరించిరి. 7 గ్రంథభాండా గారులను ప్రతినిధులు వచ్చిరి. ఇతర గ్రామములనుండి వచ్చిన ఆర్థులు ఉపస్థానించిరి. ఈ సందర్భమునందే కొప్పేరప్పాడు రుద్రవరము గ్రామములందు హోమురూల్ లీగు కాఖలు స్థాపింపబడినది. (తంత్రీవలన)

బొంబాయి

బొంబాయి నెనేటుసభ.

బొంబాయి, నవంబరు 20:— శనివారమునాడు జరిగిన సభలో మెట్రిక్యులేషను స్కూలు ఫైనలు పరీక్షలనుగూర్చి ప్రత్యేక సంఘమువారి తీర్మానములు చదువబడిన. అభిప్రాయ భేదములు కలిగి చాల చర్చజరిగినది. దొరతనమువారి యు ద్యోగములను బడయుటకు మెట్రిక్యులేషను పరీక్ష పనికి రాదు, స్కూలు ఫైనలు పరీక్షయే అవసరముగాన దానినిగూర్చి

చర్చించుటకు విశ్వవిద్యాలయమువారి కధికారము లేదనునది దొరతనమువారి భావముని విద్యార్థులు ధైర్యవంతులు చెప్పగా చర్చను మాని దీనిని గూర్చి దొరతనమువారికి వ్రాయవలసిన దని సిండికేటువారికి తెలియపరచుటకు తీర్మానించిరి.

బంగాళము

వాఙ్మయచారిత్రిక ప్రదర్శన మందిరము.

కలకత్తా, నవంబరు 20:— కీర్తిశేఖులగు రామేశ్వరంద్ర దత్తుగారి స్మారక చిహ్నముగా కట్టబడనున్న ఈమందిరము నకు నిన్న సాయంకాలము కార్మికేలు ప్రభువుగారు శంఖస్థాపనము కావించిరి. చాలమంది ప్రముఖులును కొన్నిరాజాగారును సభకు వచ్చిరి. వంగదేశ వంగభాషలను గూర్చి మహా మహాపాఠ్యముల మారప్రసాదకాశ్రమిగారు మొదట సుపన్యసించిరి. వారు ప్రాచీనభాషా చరిత్రనుగూర్చి ముచ్చటించి ఆంగ్లప్రభుత్వ ప్రారంభమునుండియు వంగదేశీయులు సవీనా శయములను పాశ్చాత్యవిజ్ఞానమును సంపూర్ణముగ నలవరించు కొనిరిని నుడివిరి. కార్మికేలు ప్రభువుగారు రాకమునపు వంగ రాష్ట్ర విభజనము, లెఫ్టనెంటు గవర్నరు పరిపాలనము, అను సమస్యలు వంగదేశీయులకు బాధాకరములుగా నుండెను. శ్రీబాన్ధి చక్రవర్తిగారి దేశము నకు వచ్చినపు డీరెండు బాధలను తొలగించి గవర్నరు పరిపాలనము నేర్పరచిరి. శ్రీవారు కార్మికేలు ప్రభువుగారిని గవర్నరుపదవికి నియమించుట మరియొక గొప్పలాభము గాన ప్రభువుగారి నీ పదవిలో నింకను మంచవలెనని రాష్ట్రీయులు శ్రీవారిని ప్రార్థింప గోరెదనని మహా మహాపాఠ్యయులు నుడివిరి. శంఖస్థాపన మొనరించుటకు ప్రభువుగారిని కోరుచు కీర్తిశేఖులగు దత్తుగారి శీలతమునుగూర్చి వెనుక జడ్జిగానుండి పని చాలించుకొనిన కారదాచరణ మిత్రగారు రుపన్యసించిరి. ఈమందిరమునకు బకోడా గయకూర్చుగారు రు 5000 లు విరాళమునంగి రాష్ట్రీయుల కృతజ్ఞతకు పాత్రులైన మిత్ర గారు నుడివిరి.

దత్తుగారి స్మారక చిహ్నమందిరమునకు శంఖస్థాపన మొనరింపగలుగుట ధన్యత. రామాయణ భారత కావ్యములను అంగీకరించి దత్తుగారు వేల కొలది పాశ్చాత్యుల కృతజ్ఞతకు పాత్రులైరి. మరియు ప్రాచీన భారతాస్థిక సంపదన దత్తుగారు భారతీయుల కందరకును స్పష్టపరిచిరి. ఈమందిరమున నపూర్వగ్రంథ సమదాయము చేర్చబడును వానిని చదివినవారు దత్తుగారితోనే దేశసేవ చేయుగలుగుదు రని కార్మికేలు ప్రభువుగారు నుడివిరి. మా ౨ సింబారు మహా రాజాగారు కార్మికేలు ప్రభువుగారికి వందనము లాసరించిరి.

మరియొక ఆశ్చర్యకరసభ

కలకత్తాలో బంగాళా దివ్యజ్ఞాన సమాజమువారు సభ చేసి మధ్యరాష్ట్రముల దొరతనమువారు అనిబిసెంటుమ్యగారిని బహిష్కరించుట అన్యాయమని తీర్మానించిరి.

సంక్రమ్యరాష్ట్రములు.

కీర్తిశేఖులగు విష్ణుసారాయణ ధారుగారు

పూర్వపు కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు

లక్నో, నవంబరు 20:— కీర్తిశేఖులగు పండిత విశ్వ నారాయణ ధార్ గారి స్నేహితులను, బంధువులను, అనుచరు లను, నిన్నటిదినము వారి కుత్తరక్రియలు చేయుటకు శృశాన మునకు బోయిరి. కాంగ్రెసుకు ధార్ గారు మరణించుటవలన గొప్పకొంత గలిగెను.

ధార్ గారు మూడువారముల క్రిందట తమ అధ్యక్షత కు రాజీనామాయిచ్చిరి. ఆహ్వాన సంఘమువారు ఈనెల 26 వ తేదీని సమావేశమై ఇంకొక అధ్యక్షుని నెమ్మకొందురు.

ఈ దేశనాయకుని మరణమునకు సంతాపమును తెలుపుటకు సార్వజనికసభ లక్నోనగరమున ఈనెల 28-వ తేదీని జరుగును.

దేశీయ మహాజన సభ.

ప్రతినిధుల నియోజనము.

కాశీ, నవంబరు 20:— నిన్నను డాక్టరు గోపాలదాసు గారి అధ్యక్షతక్రింద 1 నొకసభ జరిగినది. కాంగ్రెసు ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షు లగు మా పండిత గోకర్ణనాథమిత్రగారు కాంగ్రెసును గూర్చి హిందూభావ ముపన్యసించిరి. హోమురూలును గూర్చి కొందరుపన్యసించిరి. కాశీనుండి లక్నో కాంగ్రెసుకు వెళ్ళగోరు ప్రతినిధుల నియోజనము జరిగినది. మధ్యరాష్ట్రములవారు అనిబిసెంటుమ్యగారిని బహిష్కరించుట న్యాయ ముకాదని తీర్మానింపబడినది.

సమకాలి కాభిప్రాయములు

(౦)

స్వపరిపాలనము.

ఎన్నుకొనుటలో గల స్వాతంత్ర్యమును పోల్చుకొను విశేషము ఎన్నుకొనువారిలకు గలుగునంతవరకును ఎన్నిక వైజుగవలసిన స్వపరిపాలనమును హిందూదేశ మధ్య రాలు కాదు. కడపమండలసభలో సభాధ్యక్షులు మిర్ ఆసద్ అలీ ఖాన్ గారి క్రింది యంతము సలిపిచారముతో నూచించిరి. 1914-15 వ సంవత్సరములో ఎన్నికవలసిన నియమింపవలయును ద్యోగములు ఈరాజధానిలో 205 ఉండెడివి. అందు 55 నుద్యోగములకుమాత్రమే పోటీ జరిగినది. ఎన్నుకొనుట కన్యలుగా "రిజిస్టరు" చేయబడినవారిలో నూటికి 45.4 చొప్పున మాత్రమే ఎన్నుకొనుటకు వచ్చిరి. 87 ఉద్యోగముల నెక్వరుకు గోరకుండుటచే జిల్లాబోర్డు ప్రసిడెంటు గారలాపవలకు తయ్యివ్వము వచ్చినవారిని నియోగింప నలసివచ్చెను..... ఎన్నుకొనుట కధికార మియబడిన వారిలో వేయమందికి 454 రు చొప్పున మాత్రమే ఎన్నుకొనుటకు సిద్ధమగుట మిగుల విచారకరమైన సంగతి. ఎన్నుకొనుటలో ప్రజలేమియు నభివచి లేనటు లిందువలన వ్యక్తులగుచున్నది. పదవుల నభివచించు వారులేక 87 పదవులుకేవల నియామకములే నుటయు మిగుల విచారకరముగా నున్నది:— "మదగాను త్రైము" పత్రిక.

[నిజమైన యధికారములేక పోవుటచే నీశవాకారపు టుద్యోగములేలనునీ పదవులు నిరుత్సాహముతో విడువబడు నున్న వనుమాట మామకుకాకపు పత్రిక ఎటుంగుండుటకు మిగుల చింతిల్లుచున్నాము. అయిన దేశాభిమాను లీ విషయమున తగిన శ్రద్ధవహించెదరగాక యనికోరుచున్నాము. ఆ పు సంగి]

హిందూదేశపు జాతీయత

కొన్నిదినముల క్రిందట అనిబిసెంటుమ్యగారు వ్రాసిన "హిందూదేశపు జాతీయత" యను పుస్తకము ఆంగ్ల దేశము నందు వ్యాపింపకుండ బహిష్కరింపబడినదని ఆమెకు తద్ద్రంధ ప్రచారకులు తెలిపిరి! ఇదియంతయు ప్రభుత్వమువారి యొత్తిడివలన గలిగినదట! అక్టోబరు 18 వ తేదీని స్పృహ గారు పార్లమెంటుసభలో నీక్రిందిపత్న నడిగిరి.

అనిబిసెంటుమ్య వ్రాసిన "హిందూదేశపు జాతీయత (ఇండియా ఎ నేషన్)" అను పుస్తకమును వ్యాపింపనియ కుండ బహిష్కరించినది తద్ద్రంధ ప్రచారకులకు తెలుపబడి నదట! అది నిజమేనా? నిజమైన ఎడల కారణమేమి? ప్రభుత్వమువారు ఆక్షేపింపదగిన వాక్యములు పుస్తకమునందేమి గలవు? గ్రంథము దేశరక్షణకాసనముక్రిందికి రానందున ఇట్టి ఉత్తరవిచ్చుటకు ప్రభుత్వమువారికి ఎట్టి యధికారముగలదు?

పార్లమెంటుసభలో:— ప్రశ్నలో మొదటి భాగమునకు స్వతీతకమగు జవాబు కాక తక్కిన భాగము లకు ఆవకాశము లేదు.

తరువాత స్పృహగారు హిందూదేశ కార్యదర్శి గారి నడిగిరి:— హిందూదేశ కార్యదర్శిగారే ఆగ్రంథమును బహిష్కరింప బానుకొనునెడల ఏ కారణము వలన ఎట్టి అధికారముతో అట్టి ఉత్తరపు నిచ్చిరి. హిందూదేశ కార్యదర్శిగారి గ్రంథమును వ్యాపింపనియవలదని చెప్పిన యెడల, హిందూదేశమునకు సంబంధించిన పుస్తకమును ఆంగ్ల దేశమున అమ్మకుండ చేయుటకు హిందూదేశ కార్యదర్శిగారి కెట్టి అధికారము గలదు?

చారల్సు రాబర్ట్సుగారు:— హిందూదేశ కార్యదర్శి గారు గ్రంథ ప్రచారకుల కట్టి నిర్బంధముల నెమియు చెప్పి యుండలేదు.

బహుశః ఆయుత్తరపు అధికారరీతిని గాక ఈయబడి నందువలననే పార్లమెంటుసభలో నట్టి ప్రతినిధులముల నిచ్చుటకు వీలుగలిగినది:— బొంబాయి క్రానికల్.

రష్యావారి ప్రకటనము.

లండను, నవంబరు 20:—కింపోలంగు ప్రాంతమున శత్రువుల ప్రయత్నములు విఫలమైనవి. ఆల్బెర్ట్ ప్రాంతమున నుమె నియావారు తరమునకు వెళ్లి నూరుమందిని పట్టుకొనిరి. కొంబు రుడముకు దిగువన శత్రువులను తరిమితిమి. జాయలులోయలో శత్రుసేన హెచ్చుగానుండుటచే రుమేనియావారు వెనుకకు పోవుచున్నారు.

ఇటలీవారి ప్రకటనము.

లండను, నవంబరు 21:— మొనాస్టరు నాక్రమించుటలో ఇటలీ సేనగూడ తొడ్డుడినది. బాభాకొండల కుడిదిల్లీన 200 మందిని ఇటలీవారు పట్టుకొనిరి.

భేదము లేదనియును హైదరాబాదు యాత్రగారవ
మున కీవద్దతిని నిర్మాణముచేయుట యవసరమని
యును సామాజ్యశాసనసభయందు తీర్మానము
నుపపాదించెను. కాని అధికారవర్గము ప్రతికూల
మగుటవలన తీర్మానము సమ్యక్తిని బడయలేదు.
తదనంతరము పాలకులు మాజీలు చిమ్మనూరు
గార్ల నీ విషయమును విమర్శించుచు నియమిం
చిరి. ఆంధ్రానుగా రీ విషయమును స్వయముగ
వలసదేశములకు బోయి చూచివచ్చిరి. ఈ పద్ధతి
వలన పనివాండ్రకు దురవస్థ వాటిల్లుచున్నదని
వారి స్థితిని చూచినవారు నిశ్చితాభిప్రాయమును
దెలిపిరి. ఆ యభిప్రాయములను సామాజ్య పరి
పాలకులు రాష్ట్రీయ పరిపాలకుల కంపిరి. సం
యుక్తరాష్ట్రములు, మధ్యరాష్ట్రములు, చెన్నపురి
రాష్ట్రము బంధకపద్ధతిని రద్దుచేయుట ధర్మమని
యభిప్రాయములను దెలిపిరి. వలస దేశములకు
పనివాండ్రి రాష్ట్రములనుండియే పోవుచున్నారు.
కాన వారియభిప్రాయము లాదరణీయములు. అ
స్సాము రాష్ట్రము బంధకపద్ధతిని మాని రాజ్య
సంరక్షిత పద్ధతి నవలంబించుట ధర్మమని యభి
ప్రాయమును దెలిపిరి. జనరంజకుడైన హిందూ
ప్రభువు బంధకపద్ధతిని రద్దుచేయుట ధర్మమని
ప్రకటించెను. సామాజ్యపరిపాలకు లీయభిప్రాయ
ములతో నేకీభవించుచు బంధక పద్ధతిని రద్దు
చేయుట ధర్మమని హిందూదేశపు మంత్రికి స్రుత
పరచ నిశ్చయించిరి.

కాని బంధకపద్ధతి నొకసారి నిర్మూలము
చేయుట సాధ్యముగాదనియును నిర్మూలముచేసి
నను కూలీలను వందించుటకు సాధనములు గల
వనియును యుద్ధాంతమునందు వలసరాజ్యములతో
సంప్రతించి ఈవిషయము నిర్ణయింపదగినదనియు
ను ప్రస్తుతము సర్కారి పద్ధతి నవలంబించుట యుచి
తమనియును పాలకులు వారి అభిప్రాయమును
దెలిపిరి. సర్కారిపద్ధతి నవలంబించుటవలనను కూలీ
లకు కొంతస్వేచ్ఛగలుగును. ఆకవాండ్రసంఖ్య
యధికము గాగలదు. మరికొన్ని సదుపాయములు
గలుగవచ్చును. కాని కూలీవాండ్లు నిర్ణీతమైన
కాలము వలసదేశములం దేభూస్వామ్యక్రిందనో ప
ని జేయవలసియుండును. కాని ఇప్పటివలెనే పరి
క్షులు రాకపోకలు పాలకాధికారపరిక్షకు బోనై
యుండును. వలసరాజ్యములకు కూలీవాండ్లను
సమకూర్చుట హిందూదేశపరిపాలకుల విధిగాదని
పాలకులు నిర్ణయించియును సర్కారిపద్ధతిని నవలం
బించుట ధర్మమని పాలకు లేల నిర్ణయించిరో
తెలియకున్నది. స్వచ్ఛంద గమనాగమనములు
ధర్మానుకూల మనియును ప్రస్తుత మా ప్రతి
వ్యాపించుచున్నదనియును పాలకు లభిప్రాయపడి
యును సర్కారి పద్ధతిని స్థాపించుటకై ప్రయత్నిం
చుట దుర్బోధ్యమగుచున్నది. కూలీవాండ్లభాధ
యును దౌర్జన్యమును నవమానమును లేకను స్వ
దేశమునందు మానమునకు పదియెదురూప్యము
లను సులభముగ గడించుచున్నారు. పరిదేశముల
కధికమైనలాభమును బడయుటకు బోవుచున్నారు.
కాని ఇబ్బందులపాలగుటకు పోవుటలేదు. పాశ్చా
త్యులు భరతఖండమునం దెటులు స్వేచ్ఛగ బ్రవే
శించుచున్నారో ఆరీతినే వలస రాజ్యములయందు
కూలీవాండ్లకును నితరులకును ప్రవేశముండవల
యును. వలస రాజ్యములలోని భూస్వాముల కవసర
మైన యాపద్ధతిని వారు కూలీవాండ్లను నేర్పాటు
చేసికొనవలయును. లేకున్న మానుకొనవలయును.
కష్టము లొకరివంతును ఫలమొకరివంతును నగుట
ధర్మవిరుద్ధము. సామాజ్య పరిపాలకులు నిర్ణయిం
చినరీతిని బంధకమైన కూలీపద్ధతిని సాధ్యమైనంత
ల్పంలో సంపూర్ణముగ నిర్మూలము చేయుట
నీతియులేము, ధర్మము. హైదరాబాదు ప్రజల

యాత్ర గారవమునకును ప్రత్యభిజానమునకును
బ్రటిషు సామాజ్య పౌరసత్వాన్నిభాగమునకును
నీవద్దతి ప్రతికూలముగాన దానిని సంపూర్ణముగ
రూపుమాపుటకై పాఠకులు ప్రజలు ఏమరక పాటు
పడుట సమంజసము. భారతీయుల గౌరవసంరక్ష
ణమునకై తమ యధికారమును వినియోగించిన
శ్రీమమ్మపర్లు ప్రభువు భారతీయుల కృతజ్ఞతకు
వాత్సులు.

ఆంధ్ర సారస్వత మహాసభ

ఆంధ్రదేశమునం దుద్భవించిన ప్రబోధమునకు వివి
ధములైన గణా సమావేశములు సేవాసంఘములు నిర్వహ
ములు. ప్రతిపదజ్ఞుల కేదో విధమున సేవను జేయవలయు
నను సంకల్పము గలుగుచున్నది. గతించిన శనివాస
రంబునందు కొత్తూరు నందు గూడిన "ఆంధ్ర సారస్వత
మహాసభ" భాసా సేవను జేయుటకై సమావేశ
మొనరి. కొత్తూరునందు గీర్వాణ పాఠశాలను
స్థాపించిన తల్లాప్రగడ సూర్యనారాయణ రావుగారే ఈసభా
స్థాపనమునకును గారవలు. వారి నిరంతరోద్యోగము వలనను
రెండు ప్రయత్నములును సఫలములైనవి. గీర్వాణపాఠశాలను
నారపుర్యారావు జమీందారుగారు యవక్రమణమునకు దెచ్చిరి.
సారస్వత మహాసభకు సుప్రసిద్ధ జేశభక్తులు రావు బహద్దరు
వీరేశలింగము పంతులుగారు రాష్ట్ర సంఘాధిపత్యమును పోల
వరం జమీందారు కే. ఆర్. వి. కృష్ణారావు గారు సభా
ధిపత్యమును వహించిరి. వీరేశలింగముపంతులు గారాంధ్రుల
ప్రాచీనాస్మర్యమును ప్రశంసించిరి. జేశభక్తుల భాసాభివృద్ధి
వలననే సాధ్యమనియును భాసాభివృద్ధికి విజ్ఞాన ప్రదములైన
గ్రంథములు సాధనములనియును, గ్రంథములు సకల జనులకు
దెలియునటులు వ్రాయబడవలయుననియును గ్రాంథిక భావ
దేశమున కంతకును ప్రమాణభావగ నుండవలయుననియును
తెలిపియుండిరి. గ్రాంథికభావయందు గ్రంథములను వ్రాసిన లా
భము కలుగునుగాని వాదమువలన లాభముగలుగదని పంతులు
గారు చేసిన హితబోధ ఆదరణీయము. సభాధ్యక్షుని యుప
న్యాసమును పదవారు నిర్ణయించిన తీర్మానములను జూచిన
గాని సభోదేశములను విమర్శించుట కవకాశము లేదు. ఆంధ్ర
సారస్వత మహాసభయందు యథాశక్తిని జేశసేవను భాసా
సేవను జేసి ధన్యవాదములను బడయుటకు భగవంతు డనుగ్ర
హించు గాత!

విష్ణునారాయణధర్మ వియోగము.

పండిత విష్ణునారాయణధర్మని యకాలమరణమువలన
భారతమాత కొక ప్రాయశ్చిత్ర వియోగము గలిగినది. విష్ణునా
రాయణధర్మకు సంయుక్తరాష్ట్రములందలి సుప్రసిద్ధ న్యాయ
వాదులు, జేశభిమానులు, స్వాతంత్ర్య ప్రయులు. హైదరా
బాద్ జేశభక్తులు, కాంక్షించెడి జాతీయ మహాసభకు 1911 వ సం
వత్సరమునం దధ్యక్షతను వహించిరి. సంయుక్తరాష్ట్రముల
కానన సభయందును, సామాజ్య శాసన సభయందును సభ్య
త్వమును వహించి జేశసేవను జేసిరి. రాబోవు జాతీయ మహా
సభకు సన్మార సభాధ్యక్షుడుగ నెన్నుకొనబడిరి. కాని
అనారోగ్యమువలనను నా పదవిని వదలుకొనిరి. విష్ణునా
రాయణధర్మని యకాలమరణమువలన జేశసేవక బృందము
నకు కొరత ఏర్పడినది. నారాయణధర్మని గంభీరభావము
లు చుట్ట సంభాషణములు స్వతంత్ర స్వభావము జాతీయ సేవ
కులకు చిరకాలము సంస్మరణీయములై యుండగలవు. నారా
యణధర్మకు 52 ఏటను పరలోకమున కేగుట విద్యావంతుల
యకాలమరణమునకు నిదర్శకము. కృష్ణస్వామయ్యగారు, గోకల్,
నారాయణధర్మకు మొదలగు జేశభక్తులు 50 ఏండ్ల ప్రాయ
ముకన్నే గలిగిరి. పాశ్చాత్యజేశములందు 70 ఏండ్లవారు
మహాపంతులై కార్యమును నిర్వహించుచున్నారు. మన
ఈ దౌర్భాగ్య దేశము తొలగించుట కుపాయముల నన్వేషిం
చుట జేశసేవమున గోరువారలకు ప్రథమ కర్తవ్యము.

మామిడాడ గ్రామమునందొక హత్య.

ఆంధ్రదేశమునందు కొత్తూరు జిల్లావిరెడ్డిగారి పేరు దిగం
త వ్యాప్తము. అలీ సామాన్య కుటుంబమునకుట్టి విద్యాసం
పద శకుండియును లక్ష్మీప్రసాదమును బడసి క్రింది గడించె
ను. ఆయన యచికాలమున పరలోకమున కేగెను. వారి మే
నల్లుడును అల్లుడును నగు కత్రి మారయ్యరెడ్డిగారిని నొక
దుర్మార్గుడు లోగడి శనివాడు రాత్రి గొల్లలమామిడాడ
గ్రామమున కత్తితో నరికి చంపెనను వాస్తవ తెలియుచున్నది.
మారయ్యరెడ్డిగారు జేశభిమాన పరాయణులు. ప్రాప్తులు.
గోవావరీ మండల సభయందు సభ్యులుగనుండిరి. కాకనాడ
తానాకాబోధకు సభ్యులుగనుండిరి. నీటి పారుదల పంచాయతీ
సభ యెటుటను కుండతూకలలోని ఇబ్బందులను నిర్మూల
ముగ తెలిపుచున్నది. ప్రజాహిత జీవనమునకు సంబంధించిన వి
షయములందు ప్రమేయమును గల్గించుకొని పాటుపడుచుండె
డివారు. వారియకాల ఘోరమరణమునకు చింతిలుచు న్నాము

సానికవార్తలు

(౧)

జరుగబోవు సంగతులు.

నవంబరు 28 గురువారము

మ. వి. కాన్వోకేషను సా. 4½ గం.

ప్రయాణములు:— నిన్నటి దినమున రాయనగరము
రాజుగారును, గౌ. రావుబహద్దరు రాచుచంద్రారావుగారును
గౌ. ఎ. ఎస్. కృష్ణారావుగారును మదరాసునకు వచ్చిరి.

ఉద్యోగ సమాచారములు:— రావుబహద్దరు
డబ్ల్యు. ఎల్. వేంకటరామయ్యగారు రాయనగరము నుండి
నెల్లూరుజిల్లా నెవన్సుజిడ్జిగా మార్పబడిరి. రావుబహద్దరు
కంఠివరము కృష్ణస్వామిరావుగారు నెల్లూరునుండి దక్షిణ
కన్నడమునకు మార్పబడిరి.

పోరు సేవను గడలిడ:— వేంకటరెడ్డి తెచ్చిన
కేసునందును, పోలీసువారు తెచ్చిన కేసునందును ఎవరెవరిపై
నేరములు న్యాయాధికారిచే స్థాపించబడినవియు నిన్న తెలియ
జేసితిమి. క్షితువిధించుటకు పూర్వము జరుగవలయు లిఖితు
విచారణ రాబోవు సోమవారమునాడు జరుపబడును.

జలతారు నస్తుప్రదర్శనము:— విక్టోరియా కె
క్వికలు ఇన్స్టిట్యూటునంద జరుగుచున్న ఈప్రదర్శనము కను
రమ్యముగా నున్నది. కేవలదినము మధ్యాహ్నము 2 గంటల
నుండి 5 గంటలవరకు ఘోషాశ్రీలు ప్రదర్శనమును జూచు
టకు తగిన యేర్పాటులు చేయబడినవి.

స్వపరిపాలన భౌదాగారము:— గౌ. ఎస్. గు
ప్తాగారు స్వపరిపాలన సంఘమువారి కనేక ఆంక్షలుపుస్తక
ములను తెలుగు పుస్తకములు నిచ్చిరి. జార్జిటౌనులో నుచిత
ముగానుండు నొక మందిరమున రాబోవు వారములో జులూలో
నీపుస్తకములతో చురియొక భౌదాగారము స్థాపింపబడును.
ఆంక్షలుపుస్తకములు విశేషముగా రాజకీయము లగుటజేసి
చదువరులకు విశేషమోహకరములుగ నుండగలవు. తెలుగు
పుస్తకము లాంధ్రుల కుపయోగింప గలవు.

భారతీయ క్రైస్తవ సంఘము:

యొక్క శ్రీయువకాభివృద్ధి నిన్నటి సాయంకాలము చింతా
ద్రపేట స్వామినాథను మెమోరియలుమందిరమున ఆచరణ మేజ
వ్రీటుగానును, మ్యూన్సిపలకమిషనరీగారు రావుసాహెబు సి
రామానుజము చెట్టిగారి కొక విజ్ఞాపన పత్రిక నిచ్చుట కొక
సభ జేసిరి. కాన్వోకేషన్సానిగారు సభాధిపత్యమును వహిం
చిరి. చెన్నపురి ఆర్చ్ బిషపు, విద్యాభివృద్ధికారి స్టానెగారు
మొదలగువారు లనేకులు సభకు విచ్చేసిరి. భారతీయ విద్యా
ధిమలలో నిర్వహు సి. పి. పట్టపర్తికు జనువుకొను నిమిత్తము
నెలకు రూ. 25 ల చొప్పున నాల్గు సంవత్సరములవరకు విద్యా
ధి నేతనముల నిచ్చునంటుకు చెట్టిగారింతయు ప్రశంసనీయులని
కాన్వోకేషన్సానిగారు పలికిరి. చెట్టిగారి సామర్థాలి నింక
నామె యనేకవిధములు బొగడెను. విచ్చుట అధ్యక్షక వంద
నములతో సభ ముగింపబడెను.

చెన్నపురి నగరపారిశుధ్య సంఘము.

సంఘాధ్యక్షులు, జె. సి. మేనారీగారి యాసమాన్యము
క్రింద సంఘమువారి సాధారణ మాససభ నిన్నటి సాయం
కాలమున జరిగెను. 23 కమిషనరులు సభకు విచ్చేసిరి.

విశేషముగా స్థాయిసంఘమువారు వచ్చింప గోరిన
ధారణములే విచారించ బడెను. 1916-17 వ సంవత్సరమునకు
దీపముల కుపయోగించు జపానుతీల నిమిత్తము రూ. 14,784
మొత్త మంగీకరింప బడినది. నీటి పనుల నిమిత్తము అసిస్టెంటు
ఇంజనీయరు హెచ్.ఎస్.మారు గారికి రూ. 50 ల ప్రోమోషనిచ్చి
రూ. 600 ల జీతముగూడ నది 12 నెలలుంటుట కమర్చింప
బడినది. చగరము నందలి శ్రీల ఆరోగ్యము జూదు నిమిత్తము
తగిన శీతము నిచ్చి నదీ అసిస్టెంటు గజ్జను తగ్గతి భారతీయ
శ్రీలను నెలగురము నియమింప వలయునను ఉపసాధనము
రాగా వ్యవహారమువారిచే వారి శీతమును గ్రహించు నెలల వలు
లనే జేయవచ్చునని తీర్మానింప బడినది. ఎస్.ఎస్. సేవ, వెపరీల
నుండి పాచేరు మిల్లరొడ్డు సమీపమున నుండు క్రైలికోవోగ్
గురు కోరగా కొంతకాలము చును క్రూముంట్ల పడించుట
కాట్ల ఈయబడెను.

బరోవా మహా సంగ్రామము

సరోనికారంగము-ఆబిడా లొంగుటకు సిద్ధముగ నుండుట

లండనులో అగ్ని ప్రమాదము

0000000000000000

బెల్జియనుల ప్రవాసము-దారుణస్థితి

యూరొపులో శాంతి-మంచు విస్తారముగ పడుట

విప్లవారాజ్య ధారుణి మరణము.

కాకా

(రైలు రు ఏ జి స్పి.)

ఇంగ్లండు

యూరపునందు శీతకాలము

లండను, నవంబరు 19:- మంచు సాధారణముగా పడుచున్నది. నేలకంటే 3 అడుగుల నుండముగ నుంచుగడ్డలు గలవు. శరీరీయందు కలులుబండ్లన్నియు మంచుగడ్డలతో నిండియున్నవి. స్థానమునందును మంచు విశేషముగా పడుచున్నది. బాల్కనరంగమునందు మంచు యుద్ధమున కాటంకము నిచ్చుచున్నది.

లండనునందు అగ్ని ప్రమాదము.

లండను, నవంబరు 18:- కెంటు పొల్సు చర్చిదొడ్డి ప్రాంతమున నా రుక్మోటు కంపెనీవారి స్టాఫ్ఫు కర్మాగారము నకు నిన్నటిరాత్రి నిప్పుంటుకొనినది. చీకటి దట్టముగానుండుటచే చల్లార్చువారలకు కొంచెము కష్టమయ్యెను గాని అగ్నిని తగ్గించుటకు లా ప్రాంతమున వెల్లింపుటచే కొంత యుపయోగము గలిగెను. ఈ అగ్ని విమాచి ఇంకొక శత్రుజన్మిన నేల గూల్చబడినది అనేకులు నగరపు పచ్చికభాగము నుండి వెళ్ళుచున్నవై వచ్చిరి.

ముంచబడిన స్త్రీమరులు

లండను, నవంబరు 20:- "లేడి కార్పింగ్" "వాస్కో" అను ఆంగ్లేయీయులు "సాన్నికోలా" అను పోర్చుగీసు స్త్రీమరులు, "లేలా" అను ఇటలీయీయులు ముంచివేయబడినవి.

ఫ్రాన్సు

అంకరునదిపై యుద్ధము.

లండను, నవంబరు 19:- సోమరంగముననున్న రైటు గు నితేభకు డిల్లీ వ్రాయుచున్నాడు. నిన్నటిదినము జరిగిన యుద్ధము అతిశయప్రదముగా జరిగినది. అంకరునదికి దక్షిణమున క్రికీహవారు వారి కొంతదూరము ముందునకు బోయిరి. 5 నెల క్రితముల నే నాముఖముతో 500 గజములు ముందునకు బోయి మేము గ్రాండ్కోర్ గ్రామదరినకులను సమీపించితిమి. ఆక్రమణ బాంబుల యుద్ధ వత్తిప్రముగా జరుగుచున్నది. పంక్తి వడివైపున యుద్ధమునందు మేము విజయమునకు దక్షిణముననున్న ఉన్నతప్రదేశము నాక్రమించుకొంటిమి, ఆక్రమణనుండి మేము నేగదశమువారిని గ్రామమువద్దకు బంపితిమి. అంకరునది కుడ్రమున మేము పురోగమము సలిపితిమి. దక్షిణమునం దింకకత 600 మంది ఖయిలీలు పట్టునడిరి.

యుద్ధరంగమున కాలమానము.

లండను, నవంబరు 18:- యుద్ధరంగమున చాల చర్చిగా మున్నదినియు, శూన్యగాలి తీవ్రముగా శీతులగుచున్నదియు. చర్చియందు పొగకంచు దట్టముగా పడుచున్నదియు యుద్ధరంగమునండి క్రికీకులు వ్రాయుచున్నారు.

పరాసు వైమానికుడు.

పారిస్, నవంబరు 18:- విశేషముగా బాంబులు వేయుట ప్రావీణ్యమున్న బోనాపు అను పరాసు వైమానికుడు 11 సేను పురువుపై బాంబులను వర్షించెను.

ఇటలీ

పరాసు యుద్ధమంత్రి

రోమ్, నవంబరు 20:- పరాసు యుద్ధమంత్రి ఇటలీ రంగమునకు బోయెను. వారు ఇటలీ ముఖ్యమంత్రియొద్ద అతి ఢిగా నుండెను. మర్చతులందరును విందుకు వచ్చిరి. ఇటలీ ప్రాన్సు భ్రాతృత్వమును గూర్చియు, విజయమున నమ్మకమును గూర్చియు ఉపన్యాసములు జరిగెను.

హాలండు

డచ్చినారి స్త్రీమరు నిలిపివేయబడుట.

రాట్టర్డామ్, నవంబరు 18:- "హోసింగ్స్ రీకెక్టరీ" అను డచ్చినారి స్త్రీమరును జర్మనులు అర్రెండువద్ద నిలిపివేసిరి. దానిలోనున్న నట్టి డచ్చీలు నిషేధింపబడినవని జర్మను లనుచున్నారు. ఒక బ్రిటిషువారి సంచిని దాచియుంచిన మువ్వరిని అధికారులు విచారించుచున్నారు. తక్కిన నావికులందరును హాలండుకు పంపివేయబడిరి. ఆస్టీయలోని టపాలను బెర్లినుకు పంపివేయుదురు.

పోలండు

నూతన పోలండు రాజ్యము.

రోమ్, నవంబరు 18:- పోపు ప్రభుత్వమును, లెట్యు డేశ ప్రభుత్వమును, నూతన పోలండు రాజ్యము నంగీకరింపకుండుటకు తీర్మానించెను.

నూతన పోలండురాజ్య సేన

ఆంస్టర్డామ్, నవంబరు 18:- నూతన పోలండురాజ్య సేన కెయిజరు సర్వాధికారమును, కెయిజరువద్ద తమ సేవకర్త్యమును ప్రకటించుచు, ప్రమాణము చేయవలెనని లాడ్జువద్ద ప్రకటించబడిన ఒక జన్మసంపుటిక నుడువుచున్నది.

ఈజిప్టు

ఈజిప్టు రంగము.

లండను, నవంబరు 19:- నిన్నటి యుద్ధమున మన వాయువిమానములు మహా అను స్థానమువద్ద శత్రు విమానముల వైబాంబులను ప్రయోగించి 800 పాండ్ల బరువుగల ప్రేలుడు గుండ్లను వేసెననియు, మన విమానములు మరక్షితముగా తిరిగివచ్చిన వనియు ఈజిప్టునుండి తెలియ వచ్చినది.

బాల్కను

శత్రు ఖిరంగులు.

బుఖారెస్టు, నవంబరు 18:- టర్కాచువద్ద శత్రువులో గమమునకు కారణము జర్మనుఖిరంగుల ఆధిక్యమే నని రొమేనియనులు ప్రకటించిరి.

సెర్వియను విజయము.

సెలోనికా, నవంబరు 20:- సెర్వియను లిట్లు ప్రకటించిరి:- కెర్నారంగమున సెర్వియనులు మహా విజయముల సంధిరి. శత్రువులు చెల్లా చెదరై ప్రిలెస్ వైపునకు వెనుకకు పోయిరి. సెర్వియనులు గ్రునిస్టా, బ్రినిక్, జరటోక్ అను గ్రామములను 1878 వ కొండను పట్టుకొనిరి. ఖైదీ లనేకులు పట్టునడిరి. సామగ్రియు విశేషముగా దొరకెను. సెర్వియనులు శత్రువులను వెంబడించు చున్నారు.

మొనాస్టరు మిత్రమండలివశమగుట.

రోమ్, నవంబరు 20:- మొనాస్టరు మిత్రమండలి వశమగుట అతిప్రాముఖ్యమైన విషయమని ఇటలీపత్రికలు వ్రాయుచున్నవి. ఈవిషయము బాల్కనులకును, రొమేనియాకును చాల సాహాయ్యము నిచ్చును. మిత్రమండలి వార్తా పత్రిక లన్నియు స్థూలరంగమున మిత్రమండలి పరాక్రమమును బొగడి వ్రాయుచు బల్గేరియనులు నానాటికి బలమునుగోల్పి వుచున్నారని వ్రాయుచున్నవి.

మొనాస్టరు యుద్ధము

లండను, నవంబరు 19:- మెసిడోనియానుండలి పరాసు విలేఖకు 17-వ తేదీని ఇట్లు వ్రాసెను:- 1912-వ సం॥మున సెర్వియావారు తురుష్కుల వద్దనుండి మొనాస్టరును ఆక్రమించుకొనిన దినము నవంబరు 19-వ తేదీయే. వారు మరల ఈనెల 19-వ తేదీనే మొనాస్టరు నాక్రమించగలుగుదురు గాన నా దినము వర్షం తిరిగి నము కాగలదు. వర్షతముల మీద మంచు నందును, వర్షము నంగును, అటు గునందును యుద్ధము జరిగినది. ప్రతిచోటను చలి అమితముగా నుండెను. విజయ మిత్రమండలివారు శత్రువులపై ఆకస్మికముగా బడి వారిని 6 మైళ్లదూరము వెనుకకు నెట్టిరి. సెర్వియనులు పరాసుఖిరంగుల సాహాయ్యమున 10 దినములు ఎడతెగక అవస్థుండము సలిపి బల్గేరియనుల ననేకస్థానముల నుండి పాఞ్చోలిరి. శత్రువులకు నేనాసహాయము విశేషముగా వచ్చి వారు తలపడిరి. కాని ప్రయోజనము గలంగలేదు. సెర్వియనులు శత్రువులను వెంబడించి విరామము నీయక తిట్లుచుచున్నారు. కెర్నానది యెడమగట్టున పరాసు సెర్వియను విజయము కెనాలీని దృఢపఱచెను. ఆక్రమణ కండకములును, బురదనెలలును, విద్యుత్తంత్రులు నున్నందున ఎదురున ముట్టడి సలుపుట కష్టము.

బ్రిటిషు విమానములు బల్గేరియాపైని గుండ్లను వదలుట.

లండను, నవంబరు 20:- ఈ నెల 18 వ తేదీని బ్రిటిషు విమానములు బల్గేరియా సముద్రతీరమునకుపోయి కారన్టీ ప్రవిష్టా సెనులటనులపైని గుండ్లను వదిలి నష్టము కలిగించెను.

సెర్నా యొద్ద మిత్రమండలి విజయము

పారిసు, నవంబరు 20:- పచ్చికమున విశేషములు లేవు. ఈనెల 10 వ తేదీనుండి సెర్నానదిమీదల ప్రెస్నా సరస్సువరకును జరుగుచున్నపోరున మిత్రమండలికి సంపూర్ణ మగు విజయముకలిగినది. నిన్ను మొనాస్టరును కాపాడుచున్న జర్మను బల్గరు సేనను మిత్రమండలివారు చుట్టువేసిరి. సెర్వియా వారి యవస్థుండముననే శత్రువు లచటినుండి పోయిరి. పరాసు ఆక్రమణదళము శత్రువుల వెనుకనే వెనువెంటనే నగరమున ప్రవేశించెను. పరాసు రష్యు పదాతిదళమువారి ననుసరించెను. మొనాస్టరు కు డ్రరమున విరతిలేకుండ మేము శత్రువులను తరుముచున్నాము. 600 మందిని చాల సామగ్రిలను మేము పట్టుకొంటిమి.

మెసపోటేమియా

మెసపోటేమియా రంగము.

లండను, నవంబరు 19:- బ్రిటిషు వాయు విమానములు ఎరెయికోవద్ద తురుష్కు శరీరమునిదను, కుటర్ అహారావద్ద శత్రు విమానస్థానము మీదను బాంబులను వర్షించినవని మెసపోటేమియానుండి తెలుపబడినది.

జర్మనీ

జర్మను వైలుమార్గములు.

లండను, నవంబరు 18:- జర్మను వైలువేలమార్గ సేనలను, యుద్ధోపకరణములను భోజనసామగ్రిని పంపుచున్నందున ఆరైలువేలపై ఇతర వ్యాపారము మాడుదినములవఱకుని లిఖివేయబడినదని తెలియచున్నది.

జర్మనుల ప్రకటనము

లండను, నవంబరు 19:- అంకరునది యొద్దకు ఆంగ్ల ఆక్రమణ సేన వచ్చినదనియు, సిక్రీకి ఆగ్నేయమునను దక్షిణమున మరకొన్ని ప్రదేశములందును తాము వెనుకకు నెట్టివేయబడితిమనియు మొనాస్టరును కదలివేసితిమనియు జర్మను లొప్పుకొనిరి.

"బ్రస్సెల్సు" అను స్త్రీమరు

లండను, నవంబరు 18:- శీఘ్రగవద్దను "బ్రస్సెల్సు" అను స్త్రీమరును విమానస్థానముగా నేర్పఱచిరి.

THE GREAT WAR.

SALONIKA FRONT: OCHRIDA MENACED.

Fire in London: A Warehouse Guttred.

Deportation of Belgians: Heartrending Scenes.

WINTER IN EUROPE: HEAVY FALL OF SNOW.

[Reuter's Agency.]

BRITISH FRONT.

German Official Statement.

Ancre Victory.

LONDON, November 19.

A German official statement mentions the appearance of English cavalry on the Ancre and admits that the Germans have been pressed back south-east of Serre and at Grandcourt and at a few points southward. The Communiqué also acknowledges evacuation of Monastir.

FRENCH FRONT.

A Most Spirited Attack.

Valuable British Gains on the Ancre.

LONDON, November 20.

Reuter correspondent at Head-quarters on the Somme says:—Yesterday's attack was most spirited and gave further valuable gains south of the Ancre. On a front of five-thousand yards we advanced to a mean depth of five-hundred yards, and penetrated the western outskirts of Grand-Court, where bomb fighting is proceeding. On the extreme right of the main line, our attack captured high ground due south of Miramont from which patrols were pushed further forward towards the village. We captured prisoners. North of the Ancre a corresponding advance was made. Already six-hundred prisoners have been taken in the southern attack.

Bitter Weather at the Front.

LONDON, November 19.

Correspondents at Head-quarters says:—The weather is very cold. There is a keen east wind, with frost at night.

French Aviator Bombs Essen.

PARIS.—The aviator Beauchamps, the longdistance specialist, has lately bombed Essen.

EASTERN FRONT.

Winter in Europe.

Heavy Snowfalls.

LONDON, November 20.

Snow is general. There are drifts three feet deep in Wales, and trains in Germany are snow bound. There has also been a heavy fall of snow in Florence. Snow is hindering operations in the Balkans.

Huge Ware-House Guttred.

Great Fire in City of London.

LONDON, November 20.

The huge ware house of Stafford, Northcote and Co. in St. Paul's Churchyard was gutted by fire last night; searchlights were played on the flames, assisting the firemen who were hampered by the darkness. Thousands of persons motored from the West End thinking that the glare meant that another Zeppelin had been brought down.

Steamers Sunk.

LONDON, November 20.

The following steamers have been sunk:—
British.—"Lady Carrington and Vasco."
Portuguese.—"Sannicola."
Italian.—"Lela."

THE BALKANS.

Great Conflagrations & Explosions.

LONDON, November 20.

Great conflagrations were observed at Monastir and violent explosions were heard. The Allies entered the town on Sunday.

The Advance on Monastir.

Resolute Serbian Offensive Described.

LONDON, November 20.

Reuter's correspondent, with the French Head-quarters in Macedonia, wiring on 17th inst., predicting the imminence of further success, pointed out that the 19th would be the anniversary of the Serbian capture of Monastir from the Turks in 1912. Fighting was conducted in rain, sleet, and mud in the plains and in sleet, snow and slush in the mountains. Everywhere was bitter damp and numbing cold. Nevertheless, the Allies attacked with great dash, driving back the enemy six miles. The Serbians, supported by the French guns and infantry, were most successful, pushing an unceasing offensive for ten days and dislodging

the Bulgarians from a series of positions. The enemy was considerably reinforced and counter-attacked, but only obtained momentary relief, the Serbians acting most resolutely and allowing the enemy no rest once they were running. It was the Franco-Serbian successes on the left bank of the Cerna which made Kenali untenable. It was invulnerable to a frontal attack being protected by entanglements concealed in guillies, deep narrow trenches, and elaborate dug-outs and fronted by boggy ground.

Serbian Capture Villages and Hill.

Many Prisoners & Much Booty Taken.

LONDON, November 20.

SALONIKA.—A Serbian communiqué says:—The Serbians achieved fresh victories on Saturday in the Cerna region, the enemy retreating in disorder towards Prilep. The Serbians captured the villages of Grunista, Brnik, and Saratok and Hill No. 1,378. Numerous prisoners and much booty were taken. The Serbians continue their pursuit.

British Planes Bombard Bulgarian

Coast.

LONDON, November 20.

The Admiralty announces that the British bi-planes and aeroplanes on November 18th reached the Bulgarian coast and successfully bombarded Karjani, Pravista and Senutos.

Allied Victory on the Cerna.

Enemy Pursued Beyond Monastir.

PARIS.—A Communiqué says:—The Western front was relatively calm. The Battle, which has been proceeding since November 10th from the Cerna river to the Lake Prespa, has ended in complete Allied victory. Yesterday witnessed conclusion of vast enveloping movement of the Germans and Bulgars defending region of Monastir. It was the bold Serbian advance which forced the enemy to evacuate last positions before Monastir. The French cavalry entered the town of heels of the enemy's rearguard, and the French and Russian infantry followed. We pushed on North of Monastir and are pursuing the enemy without respite. We have taken over six hundred prisoners and considerable material.

Fall of Monastir.

The Italian Press Opinion.

LONDON, November 19.

ROME. Italian news papers regard the fall of Monastir as most important politically and also from a military point of view. It is bound profoundly to affect the Balkans, especially Rumania. The papers praise the British success on the Struma which proves with the French and Serbian victories that the Bulgarians are becoming weaker.

Bulgarian Lie Refuted.

Semi-Official Russian Statement.

PETROGRAD, November 20.

A semi-official statement denying the Bulgarian falsehood that the Russians and Rumanians have massacred the Bulgarian inhabitants of the Dobrudja, says:—Russia would not demean herself to avenge on a defenceless population the black treachery of the Bulgarian Government towards Bulgaria's inviolable protector. Russia is firmly resolved to punish treacherous Bulgarian statesmen and to hold Bulgaria as a sovereign unit responsible for her unprecedented crime.

LONDON, November 20.

The fall of Monastir is the topic in clubs and newspapers. It is a heavy blow to the Bulgarians, representing the defeat of their main ambition to possess Macedonia and the failure of the Central Powers to support them, and marks, perhaps, the beginning of the end of German-Bulgarian coalition. It will undoubtedly relieve General von Falkenhayn's pressure on Rumania. The extraordinary bravery and skill of the Serbians warmly appreciated. Monastir is an important railway and road centre and is the key to the Monastir plain, where Allied cavalry will probably now be able to operate. The fall of the town seriously menaces Ochrida, a score of miles northwards, to which the Bulgarians attach extraordinary importance. They will probably reinforce the garrison, thereby weakening the forces against the Rumanians. It will now be more difficult for any Greeks to molest the Allies communications with the sea, and the Allies will now be able to undertake a more resolute offensive along the main railway ascending the Vardar, though their losses in the recent desperate fighting may necessitate a rest,

TELEGRAMS.

Fall of Monastir.

Ochrida Menaced.

LONDON, November 20.

A German communiqué acknowledges the evacuation of Monastir.

ITALY.

The French War Minister in Italy.

ROME, November 20.

The French Minister of War, M. Rogues, has gone to the Italian front. Before leaving, he had lunch as guest of the Premier and Ministers and glowing speeches were made referring to the Franco-Italian fraternity in arms and confidence in the victory of the Allies.

Fighting in a Morass.

UDINE, November 20.

Incessant rainstorm have transformed the fighting region into a morass, and prisoners are so muddied that they look like moving masses of earth. They state that the Germans are gradually occupying Trieste.

Italian Communiqué.

LONDON, November 21.

An Italian communiqué says:—That the enemy attacked positions northward of the Mount Volkovjak on the Carso and occupied a trench, otherwise, the enemy were repulsed with heavy losses.

The Italians co-operated in the capture of Monastir, taking two-hundred prisoners on the eastern slopes of the Baba mountains.

RUSSIA.

Russian Communiqué.

LONDON, November 20.

A Russian communiqué says:—That the enemy attacks in the region of Kimpodung were unsuccessful. The Rumanians advanced northward in the region of Albeht, taking one-hundred prisoners. The enemy attacks south of the northernmost pass were repelled. The Rumanians continue to retire in the Jail valley, owing to the pressure of superior forces.

MESOPOTAMIA.

Operations in Mesopotamia.

LONDON, November 20.

An Official Message from Mesopotamia says:—British aeroplanes bombed a hostile gathering at Alai and an enemy aerodrome in the neighbourhood of Kut el Amara.

AUSTRIA.

Regent of Austria-Hungary.

A Coming Proclamation.

LONDON, November 20.

AMSTERDAM.—The "Voissische Zeitung" states that on December 2nd, the anniversary of Franz Joseph's accession, a proclamation will be made appointing Archduke Carl Franz Joseph, Regent of Austria-Hungary.

POLAND.

The New Polish Army.

To Swear Allegiance to the Kaiser.

LONDON, November 19.

AMSTERDAM.—A German paper "Lodz" stated that the new Polish army will be required to take the oath of allegiance to the Kaiser.

Date of Mobilisation.

BERLIN.—A telegram received in Amsterdam says:—Polish volunteers will begin to be called up on 22nd inst.

The New Polish Kingdom.

Neutral Attitude.

LONDON, November 20.

ROME.—It is stated that the Vatican and all neutrals have decided not to recognise the new Polish kingdom.

ROUMANIA.

Superiority of Enemy Artillery.

LONDON, November 20.

BUKHAREST.—A semi-official statement says:—The retirement south of Iurgiu was due to the superiority of the enemy artillery.

GERMANY.

The 'Brussels.'

LONDON, November 20.

The liner "Brussels" at Zeebrugge is being used as a flying base.

Pressure on German Railways.

LONDON, November 20.

The transport of trade goods on German railways has been suspended for three days, owing to the overwhelming pressure of the transport of provisions and war material.

German War Workers

AMSTERDAM, November 20.

General Ludendorff has written as follows to the Steel Manufacturers Association:—"Every working power now counts. I, therefore, endorse your view that young females must be made to work."

TELEGRAMS.

EGYPT.

British Air Raid on the Enemy Camp.

LONDON, November 20.

An Official despatch from Egypt says that our aircraft surprised and attacked the enemy camp at Mahah yesterday morning and effectively dropped eight-hundred pounds of explosives. The machines returned.

BELGIUM.

The Belgium Deportees.

Heart-rending Scenes.

LONDON, November 20.

In an interview with the correspondent of the Chicago News, an American business man describes the heart-rending deportation scenes in Belgium. The American Relief Commission has given hundred thousand Belgians protection certificates, but this is a small part of the total subject to impressment. He saw a long train of cattle trucks filled with deportees. Many resisted only to feel German bayonets. Women fought desperately for their menfolk and when the train was departing huge crowds of women and children ran on the line in front of the locomotive and threw themselves on the rails and clung there. Soldiers prised them loose with bayonets. Frenchmen from occupied provinces have now been forced to work in Belgium to replace deported Belgians.

HOLLAND

Dutch Steamer Detained.

A Feeble Pretext.

LONDON, November 19.

ROTTERDAM.—The Germans are detaining the steamer "Koning-Regentes" at Ostend on the pretext that the empty barrels with which Dutch steamers are provided to prevent sinking if they are mined, are absolute contraband. Three of the Dutch crew will be tried for hiding a British courier's bag. The remainder of the crew have arrived in Holland. The steamer's mails will be sent to Berlin.

UNITED STATES.

The "Deutschland's" Condition.

German Embassy Anxious.

LONDON, November 19.

A telegram from New London Connecticut says:—Strict secrecy is being preserved regarding the "Deutschland's" condition. The German Embassy at Washington is frantically declaring that the Official Mail was important and that the cargo is urgently needed in Germany.

INDIAN TELEGRAMS.

(FROM OUR OWN CORRESPONDENTS.)

(BY WIRE.)

DELHI.

War Cables to the Viceroy.

DELHI, November 19.

The following telegram, dated the 18th instant, has been received from the Secretary of State by H. E. the Viceroy:—

British Front.

The British extended their front to east from Bearcourt along the north bank of the Ancre. A strong enemy counter-attack forced the British to relinquish apart of the ground won east of Butte de Warlencourt. The number of prisoners taken since Monday last is 6190.

French Front.

Nothing important occurred in the French front.

Italian Front.

The Austrians, after being repulsed several times, succeeded in taking the trench on San Marco east of Gorizia.

Russian Front.

The Russians have repulsed an attack in the regions of Mount Kapul in the Carpathians and have captured several heights west of Kipoulounge in Bukovina.

Rumanian Front.

The Rumanians have repulsed heavy attacks in the predeal pass and Bragoslavele regions, but have had again to fall back on the Aluta and in the Juil Valley. They maintain their position at the important point of Arsova on the danube.

The Bulgarians attempts to recapture the lost position in front of Monastir have failed. The Serbians, since the 10th, captured 3900 prisoners including 1000 Germans. The British captured the villages of barakli Prosonka and dumi on the Struma front.

Air Raids.

Another successful air raid was made on the 17th on Ostend and Zeebrugge on the docks and shipping.

A French aviator dropped bombs on Munich station and after crossing the Alps eventually landed near Venice.

Hon. Sir Reginald Craddock, Home Member, has been granted extension till April next.

ASSAM.

Gokhale's Portrait Unveiled.

Assam Chief Commissioner's Address.

CALCUTTA, November 21.

The Chief Commissioner of Assam in unveiling the portrait of the late Mr. Gokhale at Gauhati said:—We the Britishers pride ourselves upon being what we call thorough in all we do and this is one of the chief reasons why we admired the late Mr. Gokhale. For whatever

TELEGRAMS.

he undertook, he did with all his might and main not sparing himself in any way. Nothing was too big and nothing was too small for him, and though late Mr. Gokhale was a splendid fighter, in whatever cause he took up, he challenged admiration of his opponents by extremely candid and fair way in which he dealt with their arguments and contentions. His reasonableness was, in fact, a danger to his opponents, for he thereby disabled them and made them pay attention to what he had to say.

CALCUTTA.

The Literary Historical Museum.

Lord Carmichael Lays Foundation-Stone.

CALCUTTA, November 20.

This evening H. E. Lord Carmichael laid the foundation-stone of the Literary and Historical Museum to be established in memory of Late Mr. Ramesh Chandra Dutt. There was a large and distinguished gathering which included His Highness the Raja of Cochin, who is now here on a short visit. Proceedings began with a lecture by Mahamahopadhyaya Haraprasad Sastri on "Bengal and Bengalees". After dealing with the ancient history and character of the Bengalees, the lecturer said: "Since the commencement of the British rule, the Bengalees had been pioneers of western culture and modern ideas. Before Lord Carmichael came, the Bengalees were smarting under two grievances, the partition of Bengal and the status of Lieutenant Governorship instead of Governorship. His Majesty on his visit to India ordered the reunion of Bengal and placed Bengal under the present Governor. The Bengalees were indebted to His Majesty for the excellent choice and were now prepared to move King-Emperor for continuation of the term of office of His Excellency.

Ex-Judge, Mr. Sarada Charan Mitra, in requesting His Excellency to lay the foundation-stones paid a tribute to the life and character of Romesh Chandra Dutt. He said that they were much indebted to His Highness the Gaekwar of Baroda who contributed Rs. 5000 towards Romesh Chandra Dutt's memorial.

His Excellency, in laying the foundation-stone, said that he was glad to have taken active part in raising the memorial to Romesh Chandra Dutt. He could imagine nothing more stirring than the beautiful stories of the Ramayana and the Mahabharata which were known to many thousands of western people only through Romesh Chandra's excellent metrical translations. He opened up there gems of literature of the east to ordinary readers in the west. But he did much more than this. He revealed to his own people the spiritual riches of ancient India. The building of which His Excellency had laid the foundation-stone would be repository of valuable collection of books and manuscripts study of which would help others to follow in Romesh Chandra Dutt's footsteps.

The Hon'ble Maharaja of Cossimbazar proposed a vote of thanks to the Governor.

Another Protest.

At a meeting of the Bengal Theosophical Society, Calcutta, held last evening a resolution was adopted protesting against the action of the Central Provinces Government in having excluded Mrs. Besant from the Central Provinces and Berar and thereby preventing her from presiding over the Theosophical Federation Amraoti. The Calcutta Theosophical lodge viewed with regret that the Chief Commissioner should have acted in a manner so as to undo the Government policy of religious neutrality and hurt the religious feelings of Theosophists. The lodge further pointed out that Local Authorities could have restrained Mrs. Besant from delivering any political speeches without preventing her from presiding over the Federation. The lodge prayed the viceroy to cancel that order of the Central Provinces Government as soon as possible.

BOMBAY.

Bombay Senate Meeting.

BOMBAY, November 20.

At the adjourned meeting of the Senate on Saturday consideration was given to the report of the Committee appointed by the Senate to report on the report of the Joint Examination Committee and on the Matriculation and School Final examinations generally. As there was a great divergence of views on the subject among the Fellows, a long discussion was expected; but it was unexpectedly cut short by the Hon'ble Mr. W. H. Sharp, Director of Public Instruction by explaining the attitude of the Bombay Government on the matter. He pointed out that under rules laid down by the Government of India regarding the general educational policy in this country, the Local Government could not recognise the Matriculation examination as a qualifying test for admission into the Government service, that the only test for the purpose was the School Final examination and that the conduct of this examination should be regarded as altogether outside the function of the University. He said, however, that the Government might consider the Joint Examination Board Scheme. In view of this explanation, consideration of the subject was dropped and it was resolved to refer to the Syndicate with instruction to correspond with Government on the whole subject.

Bombay Share Market.

BOMBAY, November 20.

There was a week feeling in the market to-day and business passed at low rates consequent on bullish cotton tone. Fazulbhai's declined to Rs. 630. Crescents to Rs. 200. Currimbhoy's were quiet at Rs. 317½. David's at Rs. 535. Standards declined to Rs. 1467½. Indore Malwas to Rs. 405. Pearls to Rs. 445. Centrals to Rs. 227½. ex-dividend Svadeshies to Rs. 171½. cumdividend, Madhowjis to Rs. 1555. Colaba land was quiet at Rs. 1345. Phonix at Rs. 200. In Bank shares the Bank of Bombay was in demand at Rs. 1510, the Bank of India at Rs. 82. In miscellaneous shares Bombay Burmahs were quiet at Rs. 1050. Tata Iron and Steel ordinary, touching Rs. 300 closed at Rs. 310, deferred at Rs. 1070.

3½ per cent Government paper was quoted at Rs. 75-8, 4 per cent Terminable loan at Rs. 97-8, 4 per cent Conversion loan ex-Warrant at Rs. 90-8 and Warrant at Rs. 9-

TELEGRAMS.

The Lucky bag in connection with the Great War Sale and Fete was opened yesterday evening by Lord and Lady Willingdon in the presence of a large and distinguished gathering.

UNITED PROVINCES.

Congress Committee Meeting.

BENARES, November 20.

At a Public meeting yesterday evening of the citizens of Benares at Vemachar Theatrical Hall the Hon'ble Pundit Gokaran Nath Ulara, the Chairman of the Reception Committee of the Congress, delivered a lecture in Hindi on the Congress and the work that lies before it. Speeches on Home Rule were also made. Delegates for Benares were chosen. A resolution, protesting the order of the Central Provinces and Berar Government against Mrs. Annie Besant, was passed. Dr. Gopaldas presided over the meeting.

Funeral of ex-Congress President.

LUCKNOW, November 20.

A large number of friends and admirers of the late Pundit Bishanarayan Dar, including the leading members of the Hindu and Mahomedan gentry, present in the station, accompanied the bier to the burning ghat yesterday. In Congress circles the demise of the Dar is felt as a personal loss.

Election of Dar's Successor.

The Reception Committee will meet at Kaiser Bagh, Baradari on the 26th November to elect a Chairman in the place of Pundit Bishanarayan Dar, who resigned three weeks ago.

A Public meeting of the citizens of Lucknow will be held on the 23rd November to give expression to their sense of profound sorrow at the irreparable loss sustained by India and specially the United Provinces by his premature death.

CENTRAL PROVINCES

The Central Provinces Provincial

Conference.

The Government Statement Re-Prohibition.

BOMBAY, November 20.

With reference to the explanation given by the Government of the Central Provinces in the Legislative Council regarding the exclusion of Mrs. Besant from the C. P. and Berar, the Secretaries of the 5th C. P. and Berar Provincial Conference, in reply to the enquires made by several Members of the Reception Committee, have stated that none of the officer-bearers of the Reception Committee had authorised formally or otherwise any responsible person interested in the conference to represent to the Government that the attendance of Mrs. Besant would prejudice the success of the Conference. The Secretaries further state that Mrs. Besant was not invited by the Conference at Amraoti nor was there any understanding that she should be given an opportunity to speak in the Conference or to take part in its deliberations.

SIMLA.

SIMLA, November 20.

There is disturbance in the Bay to the south-west of Andamans and rain has extended over south of the Peninsula. Chief amounts are:—Port Blair four inches, Kodaikanal and Calicut one, and Trivandrum three.

FORECAST:—Diminution of rain in the south-west of the Peninsula.

ఆంధ్రప్రదేశ్ హంగరీల యందు రాజప్రతినిధి.

ఆంధ్రప్రదేశ్, నవంబరు 18.—లోన్సిక్స్-జీటంగు పల్లి క ఇల్లు ప్రాయశఃపాద్యం. డిసెంబరు 2 వ తేదీన ప్రాన్సు జోన్స్ పట్టాభిషేకవర్ధంతి. ఆదివారం ఆర్కిడ్యూక్ కార్లె ప్రాన్సు జోన్స్ ఆంధ్రప్రదేశ్ హంగరీలయందు రాజప్రతినిధిగా నేర్పాటు చేసినట్లు ఒక ప్రకటనము చేయబడును.

బెల్జియమునుండి జనులనుబంపుట.

లండను, నవంబరు 19:—“సి.కాగోన్యూస్” వార్తా పత్రికకు ఆమెరికను వ్యాపారి యొకరు బెల్జియమునుండి జర్మనీకి ప్రజలను బంపుటను వర్ణించి వ్రాసెను. ఆమెరికనుల సహాయ సంఘము వారు 100000 మంది బెల్జియనులకు కక్షణ ప్రతములనిచ్చిరి. కాని ఇది యేములకును చాలదు. బండ్ల నిండ బెల్జియనులను గ్రుక్కి జర్మనీకిబంపుచుండుట నతడుచూచెను. వారిలో ననేకులు జర్మనుల నెదిరించుచుండిరి. జర్మనులు వారిని అగ్నిగోళములను చేయుచుండిరి. త్రిలును బిడ్డలను జర్మనులతో బోరాడిరి. రైలుబండ్లు సాగనుండగా, త్రిలును బిడ్డలును గుంపులు గుంపులుగా బోయి రైలుపట్టాలమీద బడి కదలకుండిరి. వారిపై జర్మను లగ్నిగోళములను ప్రయోగించి కదలించిరి. బెల్జియమునుండి పంపివేయబడిన బెల్జియనులకు బదులు పనిచేయుటకు పరాసువారిని నియమించు చున్నారు.

“ద్యూస్సు-లాండు” స్థితి

లండను, నవంబరు 18.—ద్యూస్సు-లాండు క నేక్కి కటునుండి తక్కింది తంతివాస్తవమిచ్చినది. “ద్యూస్సు-లాండు” స్థితిని గూర్చిన విషయము లన్నియు రహస్యముగా నుంచబడుచున్నవి. వాషింగ్టనువద్ద వచ్చు జర్మనురాయబారి “ద్యూస్సు-లాండు” నందున్న టపాలు అతి ముఖ్యమైనవనియు, దాని యందలి సకలము జర్మనీ తత్వగత్యములనియు ఊహక చెప్పవలసివచ్చును.

4-వ పేజీ తరువాయి.

కొత్తచెరువు భీమవరము తాలూకాయందున్నది. గ్రామమునకు క్రైస్తవమతమును పుచ్చుకొనినది గాని పాశ్చాత్యరంగా కొక్కసారి యయినను విపత్తులోపచ్చి ముఖము చూపించలేదు. ఆకుపీడునైపుణ్యముతో దినమునకు 50 మందికి తక్కువలేకుండ 6 పైళ్లు దోసెలమీదపోయి తిని వచ్చుచున్నారు. ఆడవాండ్రింటియందుండి ఒక పూట ఉండి, ఒక పూట లేక నానా అవస్థ పడుచున్నారు. 40 యిండ్లు పడిపోయినవి. ఇక 35 కు మైగా నిలవయున్నవి. అయిదారు సంసారములు "పిల్ల బీర కా యలతో" బ్రతుకుట కయి లేచి పోయినారు. పశువులు చాల భోగము రెడ్డి సేవకు తోలబడినవి. ఉన్నవానికి గడ్డిలేక కొట్టుకొనివచ్చిన చెత్తను తిని జీవచ్ఛవములవలె నున్నవి. మాంసము వ్యవసాయములేవ్వు ఇంకొక ఆధారములేదు. దాల్చాపంటకు, గోదావరి కాలువగుండ నీరు దొరికి "ఆఖరుగడ్డి" లేక పంట "బొండ్డి" పోకుండ నుండినచో అదృష్టవంతులు. లేదా ఈశ్వరుడే యున్నాడు. 85 మంది కిచ్చట సహాయము చేయబడినది.

నందమిల్లిపాడులో విశేషము వడ్డెవాండ్రు కాపురమున్నారు. లంకకృష్ణియితర లంకలవలెనే యున్నది. ఎచ్చటికి పోయినను మాగతియేయైనదని విశేషము లేకో దేవుడా అని అందరును యెప్పుడున్నారు. అందరికిని పంటలు పాడయినవి. గొడ్డు చనిపోవుటకు సిద్ధమయినవి. కలవగింజలు సయిత పయిపోయినవి. చేపలను పట్టుటకు కొల్లెరు అమిత లోతుగ నున్నది. మాపులలో చేపలు పడవు. నల్లగుల్లలు దొరికి దొరకక ఉన్నవి. సామాకాల్ల పేదలమొగము చూడరు. కొంచెము భూమి గలిగి దాలువాపంట పండగనే రాక్షసులవలె పీకుకొని తినుటకు పీలయిన ప్రజలకే ఆకుపీడు వర్తకులు అప్పిచ్చుచున్నారు. వీరివడ్డి హృద్యధ్యకరముగ నున్నది. 100-కి 100 రూపాయలు వడ్డి నాలుగు నెలలలో అనగా ఇప్పుడు ఒకవడ్డెబస్తా నిచ్చినచో దాలువాపంట ఏమెలలో కోయగనే రెండుబస్తాలు. ఆకుపీడువగయిరా వర్తకుల కీజిరాయతీ దారు-లియవలయును. (దీని "ని నాము" అందురు.) నందమిల్లి పాడులో నిబంధనగా వడ్డికి ధాన్యమును, సామును తెచ్చి కొని కొంతమంది గంపెడు బుణమును నెత్తివీడ పెట్టుకొని ఎప్పుడు కొల్లెరుతీయునా, ఎప్పుడు ఆకుపీడును (నారులను) పోసికొందుమా, ఎప్పుడు బుణమును పుల్లనుగుడుమా అని భగవన్నామ స్మరణము జేయుచు, తపఃపాలములను పాడుచేసిన నీటివంక జూచుచు, ఆ వేళ బెత్తెడు తీసినది, ఈ వేళ బెత్తెడు నీరుతీసినది, ఈ నాలుగు దినములనుండియు జానెడు తీసినది. అని చెప్పకొనుచు కాలక్షేపమును జేయుచున్నారు. ఆ లంకలో సేవక బృందము వారు 80 మందికి భోజన పదార్థ దానమును జేసిరి. చాల యిండ్లు కూడ గ్రామములో కూలినవి.

సిద్ధాపురము, లంకలలో కొల్ల కొంచెము పెద్దది. కొంత మంది పలుకుబడి గలవారు, ధాన్యము కలవారు ఉన్నట్లు తోచుచున్నది. చుట్టుపట్లలంకల కరణము మునసబుగారలందు నివసించెదరు. 15 ఇండ్లు కూలినవి. కరణముగారి పాకలో సేవక బృందమువారు పచ్చిపులుసు అన్నముతో పొట్ట నింపుకొని రాత్రి 9 గంటలవరకును ఆ పన్నులకు బియ్యము గొల్పుచుండిరి. 180 మందికి కిచ్చట, సహాయ మొనరింపబడినది.

II

కృష్ణాజిల్లా భీమవరం తాలూకా చెరువుమిల్లి గ్రామము-ఈనందమిల్లిగారి కొల్లెరు సురుదువలన సస్యం ఇండ్లు కూడా చాలాభోగము మురిగి ప్రజలు అనర్థపడుచుండగా యీ నెల 12 వ తేదీని మ-రా-శ్రీ, మంతెన దుర్గరాజుగారు 150 మందికి మ-రా-శ్రీ, మంతెన రంగరాజుగారు 125 మందికిన్ని 14 వ తేదీని గ్రామములో క్షత్రియులు అందరు కలసి 900 మందికిన్ని బీదలకు అన్న దానము జేసినారు. అని ఆదిరాజు వేంకటేశ్వరరావుగారు వ్రాయుచున్నారు.

III

పుండ్రాజనవరమునందీ సంగరము అధిక వర్షములు కురిసి సస్యములు అన్నియు పాడై చాలా నష్టముకలిగినది. బీదలు చాలా కష్టపడుచున్నారు. కొద్దిగా రసంగి ధాన్యం పండినవి. సదరు ధాన్యంవల్ల నైనను జీవించవలె నంటే భగవంతుని కృప వల్ల ఈ నెల 11 తేదీ లగాయతు (కలరా) కూడా సంభవించి బీదల ప్రాణములను తీయుచున్నది. ఈ సంగతిని గురించి తణుకు లోకల్ పండు కానిటరీ యినపెట్టెరుగా రైన చామర్తి సీతారామయ్యగారు స్వయముగా మాగ్రామము దయచేసి కలరాకేసులకు అపుషధములిచ్చి చాలా ఉపకారము చేయుచున్నారు. ఇక్కడ ప్రతిసంవత్సరం మార్గశిరసు ౬ రోజున తీర్థమొకటి జరుగుచుండెడిది. ఇప్పటికి సుమారు పదిరోజులు తీర్థ ముండియున్నది. సదరు తీర్థము ఈ సంగి రం వృద్ధిగా జరుగునని తోచదని కనకం సీతారామయ్యగారు వ్రాయుచున్నారు.

కృష్ణాజిల్లా బోర్డు బడ్జెట్టు.

సమాచారములు.

బందరునుండి కృష్ణాజిల్లా సంఘపు నెక్రటివ్ కే. వేంకటసుబ్బారావు గారిట్లు వ్రాయుచున్నారు:-

ప్రతిజిల్లా బోర్డులో చర్చింపబడు ముఖ్యాంశములను ముఖ్యముగ ఆంధ్రవాస్తా పత్రికల మూలమున ప్రవచనచీన, సామాన్య జను లందరికి స్థానిక స్వార్థాభ్యుదయము గౌరవము, అభిరుచి, హెచ్చగలవు. ఆయాబోర్డులలోని మొదట్ల ఇవ్విన యమున కొంచెము కష్టించి ప్రజోపకారము కట్టుకొన ప్రార్థించుచున్నాను.

కృష్ణాజిల్లా బోర్డు బడ్జెట్టు కమిటీవారి మీటింగు 15 వ తేదీని జరిగినది. రోడ్లు వంతెనలు, మొదలగువాటికి ఆదాయములో సగము వంతున నేర్పరచినను, యెట్లాబిట్లు మొట్టమొత్తము, ప్రకృతమునున్న రోడ్లు మొదలగువాటికి మరమ్మతులు, మొదలగు తప్పని వ్యయములుపోవు, నూతన పనులకు బహుశ్యుల్లు మొత్తము మిగులుచున్నది. ఏకాగ్రత పనులు చేయుటకు తగు ద్రవ్యము దొరకక పోవుటచే గ్రామముల కేమాత్రము పాకర్లము కలుగుటలేదని, మరవారు లైసులన వచ్చెడి ఆదాయము వెచ్చించుటకు తీర్మానించినది ఇదివరకే వ్రాసియుంటిని. ఇందుకు ప్రజానుకూలురగు మర కల్పముగా రంగీకరించిరి. కాని, రయిలునెన్ను వ్యయపడుటకు చుట్టములు నిర్బంధించునని నాకుతోచి చెప్పిన పిమ్మట, ఈ విషయము నీసంవత్సర నిమిత్తమై గవర్నరు మొట్టమొత్తము వ్రాయగా, నెన్నుసాము వ్యయపరచుట దనిరి. నివర ఏటేట సుమారు రెండులక్షల రూపములు రయిలువలన లభించుచున్నవి; గనుక, ఈ మొత్తము గ్రామపాకర్లములకై ఉపయోగ పరచుచుండిన, కొలది సంవత్సరములలో చాల గ్రామములు బాగుపడగలవు. బర్నిట్టువారవారు రెండు సంవత్సరములయినను మనకు కలెక్టరుగా నుండుటకు ప్రార్థింపవలెను. మొదల లైత ప్రయత్నించినను బోర్డు వెసిడెంటుగారు సమ్మతించిన యెడ, కాన్యములను చెదవగొట్టుటకు చాల సావకాశములు గలవు. కాబట్టి, ప్రజానుకూలురగు వా రుండుట శ్రేయస్కరము.

ఈ రయిలు ఆదాయపు మొత్తములో ప్రప్రథమమున ఆయాగ్రామముల లెచ్చట సగము వ్యయము నిచ్చెదరక అట్టి పనులకు పయోగించుటకును, పిమ్మట జనసామాన్యమునకుగాని విశేష గ్రామములకు గాని ఆనుకూలమగు పనులను చేపట్టుటకు ఏర్పాటుజేసియున్నారు. ఇంతవరకు 6 గ్రామములవారు సగము సామ్మిచ్చెద మని దరఖాస్తులు పెట్టిరి. కొందరి కీవిషయము తెలియలేదని చెప్పినందున తిరుగ ప్రయత్నించినది. కొన్ని గ్రామములకు కొద్దిదూరములో మంచి రోడ్లుండినను, గ్రామమునుండి ఆయారోడ్లకు వెళ్లుటకు తగు పాకర్లములు లేవు. అట్టివారు, సాహసింబి యకరమున కింతని ఏర్పాటు జేసికొనిన, విశేష లాభము పొందగలరు. పూర్ణ, కైకము, గుండుగొలను, వారు నేలకొలది పోగుజేసికొనిరి. వారికి, ఏలూరు కాల్యమై గొప్పవంతెన లేర్పడుచున్నది. వారు మరకందరికి మాగ్గదర్శులైరి. కొంచె మైకమత్త్యముతో పనిజేసిన చాల గ్రామములవారు త్వరలో మతలత నొందగలరు. మంచి సమయము పోగొట్టుకొనక తగురీతిని ప్రయత్నింపవలెద.

గత మీటింగులో, చినముడ్రేవివద్ద అయినంపూడి ప్రయిమమై వంతెన గట్టుటకును నిడుమొలు అయిలూరుగోడ్డున క్రమేపి కంకర నేయుటకును అంగీకరించిరి. ఈ విషయమై కొన్ని సంవత్సరములనుండి ప్రయత్నించుచుంటిని గాని నేటికి లభించినది. రోడ్లకంటెను కొన్ని చోట్ల వంతెనలుగట్టుట శ్రేయస్కరమని నొక్కి వ్రాసినను, వెనుక ఇంజనీరుగా రంగీకరించలేదు. ఇప్పటివారు చాలయోచన గలవారును, ఎక్కువ ఉపయోగకరములగు పథకుల నవలంబించువారు గనుక, వీరంగీకరించిరి.

చల్లపల్లిరోడ్డు బాగుచేయుటకును, అందువై రెండు చోట్ల వంతెనలు నిర్మించుటకును, ఏవంగం మొదలు కొత్త యూరివరకు రోడ్డుమట్టము హెచ్చించుటకును, అంగీకరించిరి.

నేషనలు కాలేజీకి గ్రాంటు రు 750 లకు హెచ్చింపబడినది. బందరు తాలూకా బోర్డువారు రు 250 లును, గుడివాడ బోర్డువారు రు 200 లును, ఏలూరు బోర్డువారు రు 100 లును ఈ కాలేజీకి అనుగ్రహించి రెనుటకు కడు సంతసము. నేటికి మ్యాగిసిస్ట్రేట్లను లోకలు బోర్డులను ప్రజానురంజకమగు పనులకు తగు సాయమిచ్చుట కంగీకరించుచున్నారు.

పంచమాది హీనజాతులకై పాటుపడుచున్న సంఘములకై కొంత సాయమిచ్చుటకు నూతనముగ అంగీకరింపబడినది.

హోమమురూలుశాఖ - గుంటూరు.

[మా స్వకీయనిలేఖరుని వర్ణనాండి]

ఈనెల 17 వ తేదీని గుంటూరు హోమమురూలుసంఘము వారి సామాన్యసభ జరుపబడెను. సభ్యుల సేవలు విచ్చేసిరి. ఈక్రింది తీరుమానములు ఉత్తాహముతో ఏకగ్రీవముగ సంగీకరింపబడెను.

I. భారతీయుల స్వరాజ్య (Home Rule) కాంక్ష నిష్కలంకమనియు, రాజభక్తి వ్యతిరేకము గాదనియు ప్రత్యక్ష ధృవ్యములతో రుజువుపడినందులకు లోకమాన్యతలకు గాని నీసభవా రభినందించుచున్నారు.

II. (1) శరణుక శాసనము (Defence of India Act) అరులులో పెట్టుచున్న పద్ధతులు క్రమముగా లేనియు నిష్కలంకమైన రాజభక్తితో చట్టసమ్మతమైన పద్ధతుల ననుసరించి స్వరాజ్యోద్యమమును నడుపుచున్న అని విశ్వాసముగారిని చుట్ట పరగజాలు బీరారుల ప్రభుత్వము వారు ఆ పరగజాలలో బ్రవేశించ గూడదని చేసిన యుక్త రువు అక్రమ మనియు, ఆ యుక్తరువును వెంటనే రద్దుపఱపించుచు శరణుకశాసన ములలో బెట్టుటలో సరియయిన పద్ధతులను వెంటనే యేర్పఱచవలె ననియు యీ సభ వారు ఇండియా ప్రభుత్వమువారిని గోరుచున్నారు. ముఖ్యముగ దివ్యభాసనమాసభ (Theosophical) నిమిత్తము వెళ్ళరలచియున్న ఆనివిశ్వాసముగారిని అటుల నిరోధించుట ప్రభుత్వమువారు వాదనముచేసిన మతవిషయక తాట ధ్యమునకు విరోధమని యీ సభ వారు ప్రభుత్వమువారికి తెలియజేయుచున్నారు.

(2) ఆనివిశ్వాసము అయ్యుగారిని తమ పరగజాలలో బ్రవేశించ గూడదని చేసిన ఉక్తరువును వెంటనే రద్దుచేయవలయు నని మధ్యపరగజాలు బీరారుల ప్రభుత్వమువారి నీ సభ వారు గోరుచున్నారు.

III జేశమం దంతటను ఋషికుటుంబులుగను, ఆధ్యాత్మిక రాజ్యాంగవిషయములలో గురువులుగను బూజింపబడుచున్న లోకమాన్యులకు తలకు గారిని మదరాసు మెయిలుపత్రిక 11వ నవంబరు తేదీని ప్రకటింపబడిన సంచికలో ఈశ్వరోపనిం దాభావముతోను గూడికొని యుద్దేశము గలిగించుభావతో వ్రాసిన వ్యాసమునుగూర్చి యీ సభవారు తమయాగ్రహమును, దృఢమగు నసమ్మతిని వ్యక్తపఱచుచు అట్టి దౌర్జన్యముగ వ్రాతలను ప్రకటించినందులకు ఈ పత్రికవై, తగు చర్యలు జరుపవలెనని మదరాసు దోత్రమువారి నీ సభవారు ప్రార్థించుచున్నారు. జేశమం దంతటను ఆత్మగౌరవము గల వ్యక్తులను సంఘములును యీపత్రికకు నింతటినుండియు సాయము జేయుట మానివేయవలయునని యీ సభవారు గోరుచున్నారు.

iv ౨5. రవీంద్రనాథ టాగూరుగారు కన్నడా ఆస్ట్రేలియా జేశములకు వెళ్ళుటకు విరాళకరుదుటయును అందులకు వారు ప్రకటించిన కారణములను, దెలిసికొని యీ సభవాండులకై తమకు గలిగిన మధికమగు సంతృప్తిని వెల్లిపుచ్చుచున్నారు.

ఈసంఘముల పాతకాలలు బోధసాతకాలలవలె కొనసాగవని కూర్మా వెంకటరెడ్డినాయుడుగారు సంజయించి గాని, నే జూచినవరకు సంఘములవారే కడుబాగుగాకతోను, హెచ్చరికతోను, పనిచేయుచున్నందున వారిపాతకాలలే బాగున్నవి. కాబట్టి, ఆయా సంఘములవారు వారు చేయుచున్న పని సరిగ నున్నదని ప్రెసిడెంటుగారికి కనబడి తగు సాయము నందవచ్చును.

యూరియనులలో పారిశుధ్యపు పనులకై గత వత్సరమున ట్యూరింగువార 15 మేలు స్థికపరచిరి. ఈ సంవత్సరమున ట్యూరింగువారు 15 మేలు స్థికపరచిరి. ఈ సంవత్సరమున మొదలు ఏర్పాటు జేయులేదు. ఇందుకు ముఖ్యకారణము నిలక సాము కనబడక పోవుట. మరియొక కారణము బర్నిట్టుదొంగారు చెప్పినదేమనన, ఒక్క బందరు తాలూకాలో న్ననుండి తప్ప తనితర బోర్డులనుండి దరఖాస్తు లేమియు రా నందున, ఈ మొత్త మనావశ్యకమని ఎంతవచ్చు ననిరి. ప్రతి యూరియనులో అనేక చుంచి పనులున్నవి. బహుశ. ఆయా వారి కీవిషయము తెలియక పోవచ్చును. అవసరము లేక మారిని వెళ్ళుట కవకాశము లేదు. నిలక సాముగవడక పోవుటచే కొన్ని వంతెనల కిచ్చెడి ద్రవ్యమును పైను ఆదాయమున వ్యయపరచుట శ్రద్ధచి, గత వత్సర ప్రకారము సాము ఏర్పాటు జేసితిమి. ఇప్పుడైనను, ఆయా యూరియనుల వారును, బోర్డులవారును తగు శ్రద్ధపుచ్చుకొనవలెను.

ఆంధ్ర సారస్వత మహాసభ.

కొవ్వూరులో సమావేశ మగుట

ఆహ్వానసభాధ్యక్షుని యువన్యాసము

(మా రాజమండ్రి స్వకీయ విలేఖరి)

ఈనెల 18 వ తేదీన రాజమహేంద్ర వరమున సమావేశమైన ఆంధ్ర సారస్వత మహాసభాహ్వాన సంఘాధ్యక్షులగు రావుబాబువారి కండుకూరి వీరేశలింగంపంతులుగారు సభ్యులకు స్వాగత మొసంగుచు వొంగిన యువన్యాసము నీక్రింద వివరించుచున్నాము:—

దేశభిమానమానీయులారా!

ఆంధ్రభాష మిక్కిలి ప్రాచీనమయినదనియు, ఆంధ్రదేశము చివరకాలమునుండి సుప్రసిద్ధమయినదనియు మీరెరింగియుండును. మనభాష యువనిషత్తులయందుఁ జెప్పబడియున్నది. పతంజలి తన భాష్యమునందుఁగూడ జెప్పియున్నాడు. ఆంధ్రులు మనదేశమునే కాకుండా సకలదేశములను పరిపాలించిరి. సుప్రసిద్ధులయిన మహాధీరుల సహాయముచేరాష్ట్రములనుజయించి, సరదేశముల వాణిజ్యముచేసి, గొప్పకట్టడములను సుమిత్రా బావాద్యవములను కట్టించుచు, పాశ్చాత్యులు వెక్కిరింపఁజేసిన ఆంధ్రుల జెన్నెత్యమునుగూర్చి పొగడి యున్నారు. ఇట్టి పూర్వకాలమునందే కాకుండా ఆటలతర్వాతకాలములోగూడ మన ఆంధ్రులు పలుదేశములను బాలించియున్నారు. విజయనగరరాష్ట్రపు జెన్నెత్యమును మీరెరింగి యున్నారు. అట్లే కాకతీయ భరంగులవారు ఆంధ్రదేశమునే కాకుండా యితరదేశముల నాక్రిమించి యున్నారు. మద్రాసుదేశికాలమున పశ్చిమదేశమునుండి బాటసారిగావచ్చిన యితడు మన ఆంధ్రులకు నాకే కానేన కలదని వ్రాసియున్నాడు.

ఆంధ్రులు ఇయకాలములై యితర దేశములను జయించి యున్నప్పుడు వారి భాషగూడ ఉన్నతస్థితిలో నున్న వనుటకు సందేహములేదు. ఇతర దేశములకు బోవుటచేతనో మహమ్మదీయులు నడిపచేయుట చేతనో, మరి యేకారణము చేతనో మనకు పూర్వకాల గ్రంథములు కనబడుట లేదు. పూర్వము ఉన్నత స్థితిలో నున్న పుట్టణములు ఇప్పుడు అరణ్యము లయి యున్నవి. అనేక కట్టడములు, అనేక దేవాలయములు నశించినవి. ఆంధ్రరాష్ట్రము శత్రువులచే దగ్ధమయి యున్నది. అందుచేతనే మన దేశము దగ్ధరాష్ట్రమని యేగదేశమనియు, జెప్పబడినది. పూర్వము గ్రంథములు లేకపోయిన భాషనలక్షముగా నుండియుండక పోయిన పదునొకండవ శతాబ్దమునందు భారతము తెనిగింప ప్రారంభించిన నన్నయభట్టు అంత యుత్సాహముగా కవిత్వము జెప్పలేక పోవును.

ఇప్పుడు మన భాషను బాగుచేయుటకు మనమిచ్చట సమావేశమయి యున్నాము. నేనును మొదటనుండి దేశభాషలయొద్దగొనిపోయిడియున్నాను. భాషను అభివృద్ధి చేయుట కనేక గ్రంథములను సులభమైనవి వ్రాసియున్నాను. నా గ్రంథములయందు మనవారల దోషములను జూపితినియు, సుగుణముల దాచితినియు ఇటీవల నొకరు వ్రాయగ జరిగితిని. వారు దేశభిమానము కలుగుటచేతనే నేను అట్టి పనికి దొంగిలించి. నుననెద్దల సుగుణములను మనము గ్రహించి నట్లే వారి దుర్గుణములను త్యజించుట మానవలక్ష్యమయి యున్నది. కాకలీనీకశిక ముండగా ఒకటిరెండుపేర్లుగలిగిన ప్రణములనుజూచి హేయపడుట మంచిదికాదని యందును, జైద్యుడు వ్యాధిగలిగినవోట్ల ప్రణమునుమానుటకుప్రయత్నించుచి విడిచివేయును, కాని తక్కిన శరీరముజోలిజోడు. అట్లే మనకు గలిగిన లోపమును దిద్దుకొని ఈ ప్రపంచమునకు గల నాగరికత కలవారితో సమానముగా మచ్చుటకు ప్రయత్నించవలెను. సాధారణ గుణములను బొగడి, దేశముయొక్క వృద్ధి కొర నవలోపములను చూచి మనలను దిద్దుట యావశ్యకము. నేను మనకున్న వందయు మంచిదని పొగడువాడను గాను, ఆ హేతువునట్టి నావై కొందరు కోపగించవచ్చును. ఈ దృష్ట్యాంధ్రులను మన ఉపనిషత్తు లందును ఏక మంచివో వానిని చూడకే గ్రహింపవలయును. కాన నేను ఇప్పుడు చెప్పినోవునది ఏమనగా మనలోనున్న సుగుణములను కాపాడుకొనుటకు, మనగుణములను దోషములను ఎరిగి దోషములను నిర్మూలించుటకు ప్రయత్నించుటగాక మనము పరదేశస్థులను చూచి వారిదురాచారములను నేర్చుకొనుచున్నాము. త్రాగుచు మున్నగునవి మనము వారినిచూచి నేర్చుకొనుచున్నాము. మనలదయినను పలుదలయినను ఏదినత్యమోగాని గ్రహించుట

పరమ ధర్మము. కానమన కుపదేశించిన వారు పరదేశస్థులయినను దానిని గ్రహించవలెను. ఈమధ్య భగవిద్గమయినటువంటి దేశభిమానము కలుగుచున్నది. అది దేశభిమానము అగనో కాదో మీరే తెలిసికొనవలెను. జాతీయత అను పేరుపెట్టి మనలోనున్న దానిని పొగడుచు సంస్కృతలను దూలనాడుచున్నాను.

ఇప్పుడు ఈసభసమావేశ మయినది భాషాభివృద్ధిని గురించి. నేనుజెప్పినది దేశభివృద్ధిని గురించి దేశభివృద్ధికిని, భాషాభివృద్ధికిని ఏమి సంబంధమున్నదని మీ రడుగవచ్చును. దేశభివృద్ధి పొందవలెన్న భాష యభివృద్ధి గాంచవలెను. అనేకగ్రంథములు వ్రాయవలెను.

పూర్వము మన భాషలో వచనగ్రంథములు లేవు. ఇప్పుడు చాల అభివృద్ధి పొందుచుండుట చూడగ చాలా ఆనందముగా నున్నది. మన దేశమునకు కావలసిన గ్రంథములను నీలివర్ణమునకు పనికి వచ్చిన గ్రంథములను వ్రాయుటయే జాతీయత. జాతీయత అనగా నేమి? అందరకు! చెందినదే జాతీయత. అన్యదేశవిషయము ఒకచెట్టుపై మొలచిన బదనిక వంటిదనియు అది మనదేశమునకు భంగమును కలుగజేయుననియు చెప్పుచున్నారు. అవి దురాచారములయినవో బదనికవంటిదే.

సత్యమే మనకు ఆదర్శమయ్యును. భగవంతుడుసత్యస్వరూపుడు. సత్యస్వరూపమయిన విషయములను గ్రహించవలయును. ఎచ్చట మంచిపదార్థ ముండునో దానినే మనము గ్రహించవలెను. తక్కినవి బదనిక వంటివి. పుల్లని నూమిడివంటిది మన దేశాచార మనుకొనుడు. అన్యదేశమునుండి మంచి తియ్యని నూమిడివంటి ఆచారము వచ్చినది. అది అన్యమైనను మనము గ్రహించవలెను. మనదే అని ఎంచక అన్యదేశమైనది అయినను మంచిదానిని గ్రహించవలెను. సత్యాభివృద్ధికిని జ్ఞానాభివృద్ధికిని తగినగ్రంథములను వ్రాయవలెను. మనవాఙ్మయముబాల్యదశయందున్నది. దానినిఅభివృద్ధిపరచిమనముగ్రంథములనువ్రాయవలెను. చరిత్రలను నిష్పక్షపాతమునతో వ్రాయవలెను. భాష స్వచ్ఛముగా నుండవలెను చేయవలెను. గ్రంథములు మన పాండిత్యమును వెల్లడించునట్లుగా నుండగూడదు. భాషా విషయమై గ్రామ్యగ్రాంథిక చర్చలు జరుగుచున్నవి. కానివానిని గూర్చి నేను ఏమిప్రస్తుతము చెప్పజాలను. నాయుద్దేశము గ్రంథరూపముగా జెప్పవలెనది కుతూహలముగా నున్నది. పూర్వభాష అపభ్రంశముగానున్నప్పుడు భాషను సంస్కరించి వ్యాకరణములు పుట్టినవి, అవి వందలకొలదికాలము క్రిందట పుట్టినవి. తిరిగి మన వ్యాకరణములు మారలేదు. పద్యములో గణము పాదము నింపుట కుపయోగించు పదములు (వనంబు; అద్దు) వచనమున నుపయోగించరాదు. నన్నయ వ్రాసిన 100 సంలకు తక్కిన భారతమును ముగించినాడు. అతడు ఉపయోగించు పదములను నన్నయ వేటొక రీతిగ నుపయోగించినాడు. అట్లే తక్కిన కవులు వేరు విధముగ నుపయోగించినారు. ఇప్పటికి అనుగుణముగా వ్యాకరణమును వ్రాయవలెను. ఇప్పటి భాషలో గ్రంథములను వ్రాయవలెను. మాటలతో ప్రయోజనము లేదు. కాగ్యము చేసిచూపవలెను. లక్ష్యముగా గ్రంథములను వ్రాయవలెను. అవి మంచివో చెడ్డవో యెంచు భారము ప్రజలపై నున్నది. మంచివాటిని ప్రజలగ్రహింతురు.

గ్రాంథికము గ్రామ్యము అను రెండువాదనలలోను నేను జేరలేను. కాని దానిలోను వీనిలోను మొదగట్టలమువలె చేరినాడను. వ్యవహారికభాష అంతటయొక లాగున నుండదు. సామూహిక అను పదము విశాఖ పట్నములో పకువులను అగ్గములో నుపయోగించు చున్నారు. గ్రాంథిక భాష యెప్పటికి ఒక్క లాగున నుండదు. ఉపన్యాసములు గ్రాంథిక భాషలో నిచ్చుచున్నారు. అవి పండితులకే కాకుండా సామాన్య జనులకు కూడ నర్థమగు చున్నవి. అందరికి అర్థమగునట్లు వాడుభాషయే దేశభాష యగును. ఇప్పుడు మనము దీర్ఘ సమాసములను క్లిష్ట పదములను వాడుట మానవలెను. ప్రత్యేకముగా గ్రాంథికము కాకుండా, ప్రత్యేకముగా గ్రామ్యముకాకుండా ఒకవిధమయిన భాషను నిర్మించి దానిలో గ్రంథములను వ్రాయవలెను. గ్రంథములను వ్రాయవారు నేనుజెప్పిన సంగతులను పాటించి గ్రంథములను వ్రాయుదురు గాక!

హోమురూపాలీగు, ఇనగల్లు:—ఈ నెల 17 తేదీయందు పట్టిసభ యొకటి జరిగి, అందు మ-రా-శ్రీ, ముద్దిగొండ సుబ్రహ్మణ్యముగారి, ఆదిపత్యముక్తింద, నుదరాసు హోమురూపాలీగు కొకశాఖ స్థాపింపబడినది. అందు, ఈ క్రింద నుదహరించిన తీర్మానములు చేయబడినవి. ౧. నుదరాసులో స్థాపించబడ్డ హోమురూపాలీగు వారి యుద్దేశ్యముల నన్నిటిని యీ సభవారంగీకరించుచున్నాను. 2. ఈ శాఖకు 4 గురు సభ్యులుగాచేరి, ఇనగల్లు గ్రామములో హోమురూపాలీగు అను పేరుతో నొక శాఖను స్థాపించినారు. అని సభ్యులలో నొకరు వ్రాయుచున్నారు.

కాకినాడ వార్తలు.

(మాస్వకీయవిలేఖరుని యొద్దనుండి)

ఒక ఘోరమాత్య.

కాకినాడ, నవంబరు 19:— కిరీతేషులగు కొవ్వూరి బస్విరెడ్డిగారికి మేనల్లుడును అల్లుడును, కాకినాడ వర్తకులందు ప్రసిద్ధుడును, గోదావరిజిల్లా సంఘసభ్యులలో పేరువడసిన వాడునగు కర్తీ నూరయ్యరెడ్డిగారి నొక దుర్మార్గుడు నిన్నటిరాత్రి గొల్లల మామిడాడ గ్రామమున కత్తితో సరికెవైచెనను ఘోరవార్త నేడు వింటిమి. నూరయ్యరెడ్డిగారు తాలూకాబోర్డు మొబరుగ నుండి. మండలసభలయందు భిమానముగలవారు. ఇరిగేషెక్ కమిటీవారియెదుట కుండతూరలను గురించి నిర్భయముగ సాక్ష్యమిచ్చిరి. గవర్నరుల డిప్యూటీవెక్ లకు హాజరుగుచుండిరి.

కోర్టులు.

కడచిన 6 దినములనుండి జిల్లాజడ్జి మే॥ ఫెర్నాండు గారిచటి నాలుగు కోర్టులకు తనిఖీచేసిరి. నాలుగుకోర్టు లిచట నుండియు కాకినాడ దావాలు రాజయ్యనికి పంపుటవలన గలుగుచున్న బాధలను తెలుపుటకు స్టీడర్టు డిప్యూటీవెక్ జడ్జిగారి కడకు వెళ్లిరి. రామచంద్రపురము పట్టణమున కోర్టును స్థాపించు విషయ మింకను తేలలేదు. స్టీడర్టు దీని కంగీకారులుగ నున్నారు. అధికారతే ఇదమిత్యుని నిరూపింపక ప్రజలను కష్టముల పాలుజేయుచున్నారు. సబ్జడ్జులను, డిస్ట్రిక్టు మునసబులను కాక ఫరెన్సుకు రప్పించి వారితో యోదించిన పిచ్చుట గ్రామముల సర్దుబాటు చేయుదురని విందును.

మ్యునిసిపలలు.

రెయిలుకోడ్డునకు తూర్పుననున్న పరలో మూడు వెద్దకోడ్డును నేయించి వాని మధ్యప్రదేశమునందు వ్యావసయమును, వ్యాపారములను, ఇండ్లకు నివేశముల నిచ్చుటకు మా మ్యునిసిపలవారు కొంతకాలమునుండి తలపోయుచుండిరి. ఈకోడ్డును రు 24000 లు, ఉద్యానవనమునకు రు 16000 లు భూముల యాక్రమణకు రు 32000 లు కావలయును. ఉద్యానవనమునకు సాలుకు రు 3500 లు కావలెను. త్వరలో మరుగునీటి పారుదలకు సామ్యుకు కనిపెట్టవలసియున్న కవున్సిలు వారికి గవర్న మెంటువారు జ్ఞాపకము చేయునంతదాక దాని కొరకు గావలయు రు 4 లక్షల మాట స్ఫురణకురాలేను. రెయిలుకోడ్డునకు పడమట రెడ్డువారి వీధిమధ్య ముగిరి కుల్లి అసాగోగ్య భూమివైపుయియున్న భాగమును ఎచ్చక పరుపక రెయిలుకోడ్డున కావలిభూములను బాగుపరుప యత్నించుట భావ్యముకాదు. ఎల్వినుపేటస్థల వికయమునలన వచ్చు ద్రవ్యమును భూముల యాక్రమణకొరకు కవున్సిలు వారు వినియోగింపవలెచిరట. ఇది గవర్న మెంటువారు నంగీకరించిరట! అప్పుడైకొని ఆయాప్రదేశముల నభివృద్ధి గావించుకొనుమనిరి. ఉద్యానవనమునకు మ్యునిసిపలవారు ధనము సాలుకు రు 500ల కన్న నెక్కువ హెచ్చింపరాదనియు, దానికి తామేమియు ధనసహాయమును చేయజాలమనియు, దానికి వలయు ధనమును చందాలరూపమున ప్రోగు చేయువనియు యోచనజెప్పిరి. ఉపప్రభులలోలోకుల సామ్యునిపట్టిస్థితిలో వెచ్చించు ప్రయత్నమును మా కవున్సిలువారుమాని, యల్వినుపేటలో నిర్మింపబోవు నుద్యానవనములకు త్వరగ మూర్తి భవింపజేసి పోయలను ధన్యుల గావించిన చాలును.

రివిన్యూ.

కలెక్టరుగారు పితాపురం తుని డివిజనులలో సంచారముచేయుచున్నారు. సర్క్యూటు చేయుచు వీరు విజన్సికే సులనుకూడ గ్రామములందు విచారించువాడుక తెచ్చి వెట్టిరి. ఇట్టి యాచార మింతవరకు లేదని చెప్పుచున్నారు.

నేరము.

లాగరాయి బందిపోటుకేసుల విచారణను పూర్తిచేసి యల్లవరము డిప్యూటీ తహసీలుదారు గారు ముద్దాయిలను 15 గురిని విశాఖపట్టణము నెవెక్ కోర్టుకు కమ్మిటుచేసిరి. వీరిలో ఇద్దరి నడుచు మృతి నొందిరిని తెలియుచున్నది.

లోకలుఫండు.

ఈనడుమ కురిసిన వెద్దవర్షములచేత జిల్లాలోని రోడ్లన్నియు మరమ్మతుకు వచ్చినవి. కాకినాడ కోటి పల్లి నడుమ మోటారు బండ్లెప్పుడు నడుచుటలేదు. కాకినాడ పితాపురము తుని కోట నందూరు, ఉప్పాడరోడ్డును జిల్లాబోర్డువారు తీసికొనినవత్తుమున తాము మార్చెట్టు, బండ్లనిలపాట రాబడిలోనుండి యూనియనులకు కొంతభాగ మిచ్చుట సాధ్యముకాదని కాకినాడ తాలూకాబోర్డు వారు తీర్మానించిరి. నెలకు రు 30 ల యాదాయమైన లేనివోట్ల సారాదుకాణములనుంచుటకు దొరతనమువారు యోదించు టుచిత్తముకాదని యాబోర్డువారు కలెక్టరుగారికి తెలిపియున్నారు.

జూ బు లు.

విలేఖకులకు ప్రకటన.

మో. తే. గో. రా. వి (పద్యములు) అ. ము. శై. వం. చి. ప—ప్రకటింపలేనందులకు చింతిలుచున్నాము. చిత్రమత సంబంధము:—ప్రకటింపలేనందులకు చింతిలుచున్నాము. [ఆం. ప. సం.]

I దీపావళి వసూళ్లు.

అయ్యా, ఆంధ్రజాతీయ కళాశాలకొరకు దీపావళి పండుగరోజున వసూలు చేసి పంపిన పయికమును ఈదిగువ పేర్కొనబడిన వారి ద్వారా వందనములతో నందుకొనినాము.

టి. యల్. నారాయణ గారు.	తెనాలి	రు. 33-0-0
బి. హనుమంత రావుగారు.	నెల్లూరు	17-8-0
హ. త్రి శంకర రావుగారు	ధర్మవరం	30-0-0
యం. వి. రాజుగారు	విజయనగరం	5-0-0
నాంపల్లి గౌరీశంకర్ గారు	హైదరాబాదు	40-0-0
కె. సుబ్బారావుగారు	యలకుర్రు	5-0-0

ఒక సవరణ.

క్రిందటిపత్రికలో ప్రకటించిన పట్టియందు నరసాపురం నుంచి రు 25-0-0 లకు బదులు. రు 18-0-0 లు పడినది. బరహంపురం నుంచి న్యాయపరిశోధనాశాస్త్ర గారి ద్వారా అందుకొనినది రు 18-0-0 లు అని ఉండవలయును. అచ్చు పొరబాటునకు చింతిలుచున్నాను.

కోన సీతారామ రావు.

II స్వరాజ్య సమితి-ఇంగ్లీషు తెలియని వారు.

అయ్యా, ఈ సమితిని గురించి న్యాయపరిశోధనాశాస్త్ర మొదలగు ఇంగ్లీషు భాషా ప్రచురణ పత్రికలు తప్పు తక్కిన ద్రవిడ ఆంధ్ర కేశవ మళయాళ పత్రికలు తమచు చచ్చించుకుంటుంటే స్వరాజ్య సమితి సంగతులు జన సామాన్యమునకుం ధరియుటలేదు.

ఆంధ్ర పత్రికాధిపతులు ద మతో, దావోసంగిన నా చిన్న వ్యాసములే కొంతవరకు జనుల మనంబుల నాకర్షించుచున్నవి.

ప్రతిరోజున జనపదములనుండి యొక్కటియో యొక్కవో యత్తరములు నాకువచ్చుచున్నవి. ఆందు స్వరాజ్యసమితిని గురించి యుక్తియుక్తమైన యొకప్పుడ సందర్భమయిన ప్రశ్నలు పొందుపరచ బడుచున్నవి.

గ్రామములలోకినచ్చి యుపన్యాసముల నిమిత్తమి నన్ను పలుమారు కోరుచున్నారు.

నే నీ మధ్య సంగం బాగ్గవమాడిలో స్వరాజ్యమును గురించి యుపన్యాస మిచ్చివచ్చును దానిని చక్కగ జనులు గ్రహించ గలిగిరి.

అయిదాగ్గురు నాబసవచ్చి స్వరాజ్యమును గురించి నాతో చక్కగ ముచ్చటించిరి.

స్వరాజ్య సమితిని గురించి జనసామాన్య మింకను దెలిసికొనకుండుటకు విద్యార్థికులే జవాబుదార్లు. దేశభాషా పత్రికలే యుత్తరవాదులు.

విద్యార్థికులు పల్లెలకుబోయి తరుమగ నుపన్యాసము చిచ్చియు, దేశభాషా పత్రికలలో గొంతభాగము స్వరాజ్య సమితి సంగతులకు విడచియు దోడుపడుచులే యనతికాలములోనే జనసామాన్య మీవిషయమై దెలిసికొని మెలంగ గలుగుదురని నామనవి.

వింజమూరి భావనాచార్యులు.

III ముత్తుకూరు.

దీపావళి భిక్షలో మట్టిగొట్టుట.

అయ్యా! నవీనయుగ మారంభమైనది. ప్రజలయందు మాతన శక్తులు బుట్టుచున్నవి. గత నెల 24 తేదిన ఈ గ్రామమునందు జ్ఞానాభివర్ధనసమాజము వారు, ఆంధ్రజాతీయ కళాశాల కొరకు దీపావళినాడు ధనము పోగు చేయు నిమిత్తము సమావేశమైరి. అందుకు డిప్టీ తహసీలుదారు వారి ఆఫీసు గుమాస్తా గారును కాశికాల శేషగిరి రావుపంతులు వారు అగ్రాసనాధి

పతులుగా నుండిరి. అందు ఆరణి మహాదేవయ్యగారు హిందూ దేశమున కర్మవిద్యలు నశించుటకు గూర్చియు పునరుద్ధరించుటకు ఆంధ్ర జాతీయ కళాశాలవారు యత్నించు చున్నారనియు వారికి ధనము సహాయము జేయుటకు ఆంధ్రు లెల్లరు తోడ్పడవలయు ననియు దీపావళిపండుగనాడు విద్యార్థులందరను ప్రతియొరికినిపోయి తమ మృదుహస్త పల్లవంబులు సాచి “ధవళి భిక్షాంజనే” యని యాచించి అట్లు కూడిన మొత్తముతో పాఠశాలలు మొదలగు విద్యా ప్రతిస్థాపనల నడుపుట ఆచారమై యున్నదనియు నుడివిరి. అటు వెనుక అగ్రాసనాధిపతిగారు లేచి తమ అప్రతిమాన వాగ్దాతృత్వంబుతో ఇట్టికార్యములు దేశానగ్రహాయకములేగాక రాజద్రోహమును బోధించునవియునని గూడ నుడివి యువకుల మనంబుల నిరుత్సాహ పరచి, కార్యమును, భంగపరచి, సాధిత మనోరథులైరి. శ్రీయుతులగు వేమిరెడ్డి శేషారెడ్డి గారు గూడవీరి పథమునే అనుసరించుట కడుంగడుచిత్రము. శ్రీపంతులు గారికి రాజకీయ వ్యవహారములయందు బాత్తుగా చొరవలేదనినందులకు మన్నింతురుగాక, ఇది వీరితప్పని నడుపుటకన్న ఇట్టి శాకిక ప్రపంచమున చొరవలేని మహానుభావులకు అగ్రాసనాధిపత్య మొసంగుట పౌరులతప్పని నుడివిన చాలును. ఆంధ్రజాతీయ కళాశాలధి పతులారా! మేముజేసిన ఉత్తర కుమారప్రతిజ్ఞకు మన్నించి ఈ భిక్షలో మన్నుగొట్టిన మహానుభావులకు తమ కళాశాల పక్షమున అభినందన పత్రమును ప్రసాదించురుగాక. ఒక పౌరుడు.

IV స్వరాజ్య సమితి, రొయ్యూరు.

అయ్యా, మా గ్రామంబున మా గ్రామపాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయులగు కంఠేటి సుబ్బారావుగారి యాజమాన్యమున పౌరమహాజనసభ జరిపి, చెన్నపురి స్వరాజ్యసమితికి కాఖిగా ఒక “స్వరాజ్యసమితి” యిచట స్థాపించబడినది. సభా కాలమండే ఉత్సాహపూరితముగా 8 మంది సభ్యులు చేరిరి. సదరు సభయందు బాలుడయ్యను మహారు సుబ్బారావుగారు పూర్వరాజుల పాలనమును గూర్చియు ఇప్పటి పాలనా విశేషములను గూర్చియు విపులముగా ఉపన్యాసమును జదివిరి. ఇదివరకే సమితిలో చేరిన సభ్యుడగు చిగురుపాటి వేంకట సుబ్బారావుగారు స్వరాజ్యసమితి స్థాపనోద్దేశ్యములను గూర్చియు, అపునరమును గురించియు, ప్రభుత్వమున ప్రజలు పొందవలసిన హక్కులను గురించియు, ఫీలివైసు దేవులకును మనకును మన్న నాగరికత వ్యత్యయమును గూర్చియు నివ్వకు వారికిచ్చుచున్న పరిపాలననుగూర్చియు, విపులముగా ముచ్చటించి, యీసమితి స్థాపనోద్దేశములం జెప్పిరి. మనహక్కులు పొందువరకును కాసనానుసరణి, కాంతియతముగా రాజభక్తితోను, దేశభక్తితోను ఆంధ్రోదన చేయుచుండవలయుననియు, చెప్పి తీర్మాన ముపపాదించిరి. తరుపరి యాదిగువ తీర్మానములు చేయబడినవి. సభాధ్యక్షులు ఈవిషయమున విపులముగా ఉపన్యసించి క్రీవిక్టోరియా మహారాజ్ఞిగారి ప్రకటనను, అనగా మనకొసంగిన మహావాదానములు, నెరవేర్చుటే మన మడుగుట యనియు ఈసమితులు యేవిధమయిన సంతయాస్పదములు గావనియు, కాదని అన్ని ఉన్నత న్యాయస్థానములు తీర్మానించినవనియు వారు చెప్పిరి. వెం. సుబ్బారావుగారు సభాధ్యక్షునకును, సభ్యులకును వందనములు తెలిపిరి. సభ రాత్రి 8 గంటలకు చాలించిరి.

తీర్మానములు.

- I చెన్నపురిలో స్థాపించబడిన స్వరాజ్యసమితివారి ఉద్దేశ్యముల నన్నిటిని ఈసభవారంగీకరించుచున్నారు.
- II 8గురు సభ్యులుగాచేరి “స్వరాజ్యసమితి” అను పేరుతో రొయ్యూరు గ్రామములో నొకకాఖిను స్థాపించి తీర్మానించినారు. అందు అగ్రాసనాధిపతి కంఠేటి సుబ్బారావుగారు, 8 గురు సభ్యులు.

“ఒక సభ్యుడు”

ఒంగోలు వార్తలు.

మామనిసిపల్ చేరుచుకొనగ మిగుల శ్రద్ధతో పని చేయుచున్నారు. వీరు కొన్ని బజారులలో చెల్లువేయించి పథీకులకు విశేషమహాయ మొనర్చిరి. మునిసిపలు ఆఫీసుకు ఇంతవఱకు ప్రత్యేకమందిరములేదు. వీరు ప్రత్యేక మందిరము కొలుకు ఒకస్థలమును సంపాదించిరి. ఇదివఱకున్న వారివలెగాక వీరు మునిసిపాలిటీ హద్దులలోని గద్దాలను మునిసిపలు హద్దులలో భాగచేయుచుచున్నారు.

ఈమునిసిపాలిటీకి క్రొత్తగా నొసంగబడిన మూడూ స్థానములకు ఎన్నికలు ప్రచరితమైరి. జరుగవలెనని మునిసిపాలిటీవారు తీర్మానించిరి.

మునిసిపలు సంఘమున నియోజకత్వమున వేంకటరంగముశెట్టిగారు తమ సభ్యత్వపరిమితి యైపోయిన వెనుక మఱి ఎన్నుకొనబడుటకు ప్రయత్నములు చేయుచు, రేట్లో చేయున్న సంఘమును స్థాపించి వోట్లకు మునిసిపలువిషయములు బోధించుచు వారియొద్ద విశేషకాలము గడుపుచున్నారు.

మాపురవాసులగు చుంత్ర అప్పారావుగారి యింటి యొద్ద ఒంగోలు పౌరజనసంఘమును వేరిట నొక సంఘము ఇటీవల నిర్మింపబడినది. ఈసంఘ కార్యక్రమమునకు నిబంధనల నేర్పడుటకు ఉపసంఘ మొకటి యేర్పాటుచేయబడినది. నీటికనలి నేర్పడుచుండే చాలకాలమునుండి తీసికొనుచున్న నీటి పన్నును నిలిపివేయుటకుగాను పురపాలక సంఘముతో చెప్పకొనుటకు ఒక తీర్మానమును మహిళాన్విత తీర్మానములు నుపపాదించబడెనని యొకరు వ్రాయుచున్నారు.

ప్రావేశరు రామమూర్తిగారు భారతీయ భీముడు

1916 నా|| డిశెంబరు 6న తాళిఖన శ్రీ వెంట్లాడుప్రభువు ప్రభిష్టాగార్ల ఆదరణక్రింద ప్రప్రథమ ప్రదర్శన మిత్తును. శ్రీవారలు కూడ దయచేయుదురు. ఆనాటిసమ్మ యుద్ధనిధి కియ్యబడును.

ఈ రెండువారముల ప్రదర్శనము మాత్రమే; ఇకమీదట వీరు ప్రదర్శనములు చేయురు. నవీన విద్యలు చమత్కారములు ప్రదర్శించెను 50 మంది ప్రవీణులతో చేరుచున్నారు. అరుదుగ లభించు వినోదము. దీనిని తప్పకును. టిక్కెట్లు, వెస్టు అండు కో, వారివద్ద దొరకును. మద్రాసు ఎస్సెస్ నేమనందు ప్రదర్శనము.

593 ట్రా జూ నా అందము. విధి.

సృష్టియందలి ప్రతి జీవుడును, వికారమును నిజమిం చుచు అందమునకై ప్రయత్నించుచుండును. సృష్టి విధానము బట్టి, యొక మనోహరస్వరూపమును తన దృష్టియందు విడుకొని, దానిని పొందుటకు మానవులు ప్రయత్నించుచుండురు. అందలి వికారము అసహ్యకరము అందము అనంద గాముకము. ఇందు ననుసరించియే, దైవదత్తకు అందము క్షీణించుటకుండునట్లు, శ్రీపురుషులెల్లరు ప్రయత్నించుచుండురు.

ఈప్రయత్నము సమృద్ధులగు కోణజములను కాపాడుటకన్న మతీయొకటి కాదు. పూర్ణమైన కోణపుంజము శ్రీలకు కీరీటుము వంటిది. పురుషులకును అట్లేయన వచ్చును. క్షీణించి రాలి పోబొచ్చిన మెట్టుకలను తిరిగి సమృద్ధములై ప్రకాశించునట్లు జేయ శక్యమగునా? ఇందు ప్రత్యక్ష రము, మొన్నటి మొన్నటి వాక, లేదనియే. కాని ఇప్పుడది సాధ్యమగుట యేగాక, విశ్వమనగూడ చెప్పవచ్చును.

నవీనప్రకృతిశాస్త్ర పరిశోధన యీ యసాధ్యమును జయించి, తమ కోణములు క్షీణించుచున్నవని విచారమును జెందిన శ్రీపురుషుల నెందరకో, బోజానాకేశాహరమును వాడి నందున నట్టి లోపము నివారించునని హెచ్చరించుచున్నా.

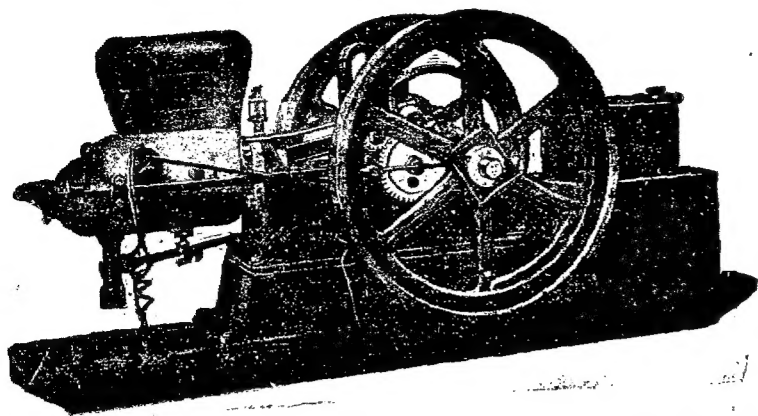
బోజానా మృదువైన వెండ్రుకపాదులు గుండు క్రిములను చంపి యపాయ కారణమును తొలగించును. బోజానా బలహీనములై యున్న వెండ్రుకల పాదులకు ఆహారము నిచ్చును. ఆరుదువలన వాని కారోగ్యము హెచ్చి అభివృద్ధి జెందును.

బోజానాలో క్రొవ్వకలియదు. మరే విధమగు పశు సంబంధపు పదార్థముగాని చేరదు. అది రెండు విధములుగ యుంచబడును. ఒకటి పరువులకు, మతీ యొక శ్రీలకు. మొదటిది అంటుకొని యుండునట్లుగ గూడ యేర్పాటు చేయబడినది. మీరడిగిన వాపులో ఒక వేళ భుక్తు అయి పోయి లేకుండింబో ఈది ఒక ఆద్రెసువారినుండి తెప్పించి మికిత్తురు.

భరిదు 5 బొమ్ములు నీ సా చల్లుకునేదానితో సహా 1-12 0 ,, 10 ,, 2-12-0

జె. మట్టె అండ్ కో, లిమిటెడ్. (పోస్టు బాక్సు. 225) 19. పెంకండు లైన్ లీన్. మద్రాసు. ఇండియా కంఠకు సోలో ఏజంట్లు.

“ఆమె కో” యంత్రములు కూడ్ పెట్రోలుతో నడుపబడును

ఈయంత్రము నడపుటను నీ పిల్లవాడు అయిదు నిమిషములలో నేర్చుకొనగలడు. చిన్న యంత్రసహాయము గావలసినవారికొరకు ప్రత్యేకముగా తయారుచేయించబడినది. పంపులను, రంపపుయంత్రములను, బియ్యపుమరలను సోడా ఫేక్టరీలను, అచ్చయంత్రములను, మొదలగు నానావిధ యంత్రములను అద్భుతముగ నడపగలడు. వెల అతిసులభము, పనిచేయుచుట కగు వ్యయములును చాల తక్కువ. 1½ మొదలు 6, బి. హెచ్. పి. వరకు రకమువారిగా మానవ స్థాకులలో నున్నవి. వెంటనే డెలివరీ చేయబడును. వెలులు, ఇతరవిషయములు తెలిసికొనగోరువారు దయచేసి మాకీట్లు వ్రాయుడు. **బెన్లు అండు కంపెని లిమిటెడ్లు, ఇంజనీరింగు డిపార్టుమెంటు, హైస్టువాక్సు నెం 63, మదరాసు.**

327

బంగారు పతకములను

మద్రాసులోను కలకత్తాలోను ఆయుర్వేదీ యావధ ప్రదర్శనములయందు నిచ్చిరి **జాండూ ఫార్మస్యూటికల్ వర్కుస్**

లేహ్యములు, బిల్లలు, మాత్రలు మొదలగునవి యన్నియు శాస్త్రోక్త ప్రకారమున సిద్ధపరుచుదురు. వెలపట్టికకై వ్రాయుడు. ఒకసారి చూచిన సంగతి తెలియును.

వ్యవహారములన్నియు నాంగ్లేయ భాషలోనే జరుపవలయును.

చెన్నపురిలోను చెన్నపురి రాజధానిలోను ఏజెంట్లు కావలయును

The Zandu Pharmaceutical Works
388 The Aurvedic Pharmacists.
Elphinstone Road, Bombay, 13.

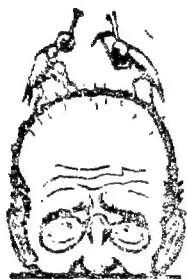
చిన్న పురుగులు

124

పెద్ద పెద్ద బట్టలను జేయును.

చుండు, బోడి యగులు, వెండ్రుకలూడులు, పుర్రెపై జిల, అన్నియు చుండుపురుగుల వలన గలుగును.

పాతవలూరా! ఈ పురుగువలన తయింబవల్లు, విధి విరాములకే మీరు పనిచేసినచో మీ మీగ్గుహములలోని నేల కొట్టెల్లు బంగారుతో నింపబడియుండును.

Dont Let'em Dig

తీరక లేక పనిజేయుచుండు ఈచుండు పురుగునకు, అతివ్యాప్తికయి చేరొందిన తేనెటీగ నహాకారిగా నుండదగినబంటు. చుండు ఆరంభయిన వెంటనే నిగ్గరక నిగ్గుంకద్రవ్యముల నుపయోగించక ఉపేక్షించిన ఆచారమున నే బట్టల వారిలో నహాధ్యాయి గావలసినద్యును.

కావున నిట్టి పరమశక్తిపురు

“కామినియా నూనె”

నగని నూనెను సంహరింపుడు. ముండును బోగొట్టును. వెండ్రుకలను గాలినిర్మడు. పుర్రెమెండును బోగొట్టును. కలకట్టును పరిచిత సుగంధద్రవ్యము.

ఈరీతిని, నకలు నూనెలకు తయారు చేయువారి మోసమున పడకుడు.

వెల బుట్టి 1-కి రు. 1-0-0 బి. పి. రు. 0-4-0
" 3-కి రు. 2-10-0 బి. పి. రు. 0-7-0

ఉచితము.

ఈ నుగుణముల ఋజువు పరచుటకయి, అగ్గజాచీటి రుప్రకృతహానికల్ల ఒకభాగి నాడుకొనుటకు సరిపోవునంత నూనె గల నీసా ఉచితముగ బంపబడును.

హాలు ఏదెట్లు:—

ఆంగ్లో యింగ్లీషు ప్రెస్ లిండుకొమికల్ కంపెని, నెం 166, హైస్టువాక్సు నెం 63, మదరాసు.

గ్యాలీన్ మోటారు సాంకల

మోటారుబండ్లు నడుపుటకును, వాటిని బాగుచేయ గలుగుటకును తరిసియును నిచ్చుటకును మోటారుబండ్లు ఎట్లు నడుచునో యేయేభాగములు యేయేపనులే యునో అవి చెడి పోయినపుడు స్వల్పముగాచేయు రిపేరులను యాయంతముల నెల్ల అభ్యాసతత్వముగా ఈసాంకలలో, యూరోపియన్ డొరకల్ల నేర్పించబడును. ఇది రెండుమాసములలో నేర్పించి గవ్న మెంటు వారివద్దనుంచి లై సెన్సు యిప్పించిపంపబడును. అందులకు కీను 60 రూపాయలు కట్టవలయును.

తిరిగి క్లాసులు డిసంబరు నెల 1వ తేదీనుండి ప్రారంభమగును. క్లాసులో చేరదలచినవిద్యార్థులు ఈ నెల 30 వతేదీ గాని అంతకు ముందుగాని డిరెక్షన్లు చేసికోవలయును పొరుగురి విద్యార్థులకు కోరినచో నివసించుటకు తావొసంబడును. ఈ క్రింద నుదాహరించువారికి వ్రాసికొనుడు.

(42) గ్యాలీ అండ్ కో, బ్రాడ్వే, మదరాసు
Galley & Co., 149, Broadway Madras.

STAMP

P.N. SINHAM & CO.
MADRAS
RUBBER STAMP MERS.

STAMP

రబ్బరుస్టాంపులు	రు 2
ఇన్స్ట్రక్షన్ బుక్స్	1
కస్టమరీ	తులం 30
గోల్డ్ జువెల్	6
వచ్చకరూపం	2
కుంకుమపువ్వు	1.4
హాలు యింగ్లీషు	12
సుగంధద్రవ్య హాలు	1
పేయిక్ నియంత్రం	1
ఆదియప్పనాయునిపద్య పుస్తకము	1

కలియుగ కల్పవృక్షము.

133

కృతయుగమునందుకల్పవృక్షము మన ఘోలకోరికలను నెరవేర్చుచున్నట్లు ఈకలియుగమందు మానవజాతి యొక్క ఈ విభాదలను తీర్చి ఆయురారోగ్యైశ్వర్యముల నిచ్చుచి మన వైద్యవిద్యకు ప్రత్యక్షముకొనినవారికి

ఉచితముగా పంపబడును
రాజవైద్య శారాయణజీ శేతవతీ, ఆయుర్వేదోదయ ఔషధాలయము, 20 చిన్నబజారురోడ్, మదరాసు.

అత్యద్భుత ఆయుర్వేద

582

మూలరోగాంతక గిన్నె

ఈ గిన్నె యందు మంచి వజ్జిగ చేసి రెండు నిమిషములు వుండనిచ్చి 10 దినములు ప్రాతఃకాలం నందు పుచ్చుకొనిన సమస్తవిధ మూలరోగములు నివారణ యగును. ఇది గాక అజీర్ణము, శీతచేడి మలబద్ధము ఇత్యాది,

రోగముల తప్పుక పోగొట్టును. ఇందుకు పథ్యములేదు. ఇందు రసాది ధాతునర్మము చేరలేదు. సరిశుద్ధమగు మూలకలచే తయారుచేయబడినది. వెల 5 రి., తహాలఖర్చు ప్రత్యేకము.

యోగ్యతా పత్రములు

1. సేతు బాలకృష్ణ టాకర్ (బాంకర్) పికానిక్ 7 సం॥ముల మూలము, 2. మెనర్స్ హానూమన్ దాసు మేలా గారు, వత్సలాపీఠి, ముల్కవాబజారు, కలకత్తా, 10 సం॥ముల మూలము, 3. పనిలాల్ తీ శ్రీమాలిగారు, పోకారు పేట, మదరాసు, 11 సం॥ముల మూలము, 4. మిస్టరు కె పి కృష్ణ మీనన్ గారు, బాల్కపుర, పాలపురము, 5. గోపలదాసుగారు (గుజరాత్) మైదారాబాదు (డక్కను) 10 సం॥ముల మూలము, 6. మె॥ ఆరుముగ కెట్టిగారు, 55, తిరుపత్రియూరు, వెద్దేశాల, మదరాసు. 4 సం॥ముల మూలము. గుణమిచ్చెనని వ్రాసి యున్నారు. ఇవిగాక అనేకులను యీ రోగమునుండి విముక్తి చేసినారము.

మెదలిక్కు

ఆయుర్వేదభూషణ పండిట్ ఎల్.ఎన్. శర్మగారు, యె. యం. యె. సి. బాలకృష్ణ ఔషధాలయం, 177, చై నాబజారు, మదరాసు.

ఆంధ్రసర్వకళాశాల - విద్యాప్రసృత్తి.

ఇది శ్రీయుత కట్టవంచి రామలింగారెడ్డి గారిచే వ్రాయబడినది. వెల 0-4-0 పోస్టేజీ ప్రత్యేకము.

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము
7 తంబుకెట్టి వీధి, మదరాసు

క్రిశ్చియన్ గోపాలకృష్ణ గోఖలేగారి చక్కని

రంగుల చిత్ర పటము

ప్రతి 1-కి వెల 0-1-0 12 ప్రతులకు 0-9-0

వి. పి. ఖర్చుల ప్రత్యేకము.

ఆంధ్రపత్రికా ముద్రణాలయము,
హైస్టువాక్సు 212, మదరాసు.